

ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΛΑ
ΑΛΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

1886

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

N. A. G.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μαγροπούλη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της Έστιας: Έπι της οδού Σκαδίου, αριθ. 32.

1886

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ΄

Ἐνδραβή ἔτησι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12. ἢ τῆς Ἀλλοδαμῆς φρ. 20 — ἂν συνδραμαί ἄρρητοι ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἕως καὶ εἰς ἑξῆς. — Γραφεῖον Ἀριθ. Ὁδὸς Ἐταδίου 92.

23 Μαρτίου 1886

ΚΟΛΟΜΒΑ

Ἀιτήγημα Προσπέρου Μερμε.
(Μετέφρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια καὶ τέλος βλ. σ. 161.)

Ἡ Κολόμβια ἐστράφη τότε πρὸς τὰ ὀπίσω κρῆζουσα ὄλας δυνάμει τὴν μίς Νέβιλ, ἀλλ' ἀπόκρισιν δὲν ἤκουε... Ἀφ' οὐ ἐπὶ τινα ὄραν ἐπλανήθη τῆδε κάκεισε ἀναζητούσα τὴν ὁδόν, δι' ἧς ἦλθε, συνήνησεν ἐν τινι ἀτραπῷ δύο εὐζώνους, οἵτινες ἐφώνησαν πρὸς αὐτὴν τὸ Τίς εἶ; ἀλοῖπὸν κύριοι, εἶπεν ἡ Κολόμβια χλευαστικῶς, ἐγαλάσατε τὸν κόσμον. Πόσους ἐσκοτώσατε;

— Ἦσο μαζὶ μὲ τούς φυγοδίκους, εἶπεν ὁ ἕτερος τῶν στρατιωτῶν. Πρέπει νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃς.

— Πολὺ εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη ἐκείνη· ἀλλ' ἔχω καὶ μίαν φίλην ἐδῶ καὶ εἶναι ἀνάγκη πρώτον νὰ τὴν εὐρωμῶ καὶ αὐτὴν.

— Αὐτὴν τὴν ἔχωμεν συλλάβῃ, καὶ θὰ ἴπατε νὰ κοιμηθῆτε μαζὶ ἐς τὴν φυλακὴν.

— Εἰς τὴν φυλακὴν; αὐτὸ θὰ τὸ ἰδοῦμε· ἐν τοσοῦτῳ ἴπηγαίνετε με ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται ἡ φίλη μου.»

Οἱ εὐζῶνοι τὴν ἀδήγησαν τότε εἰς τὸ ἑσπέρου τῶν φυγοδικῶν, ὅπου συνήθιζον τὰ τρώπαια τῆς ἐστρατιᾶς των, δηλαδὴ τὸ πιλῶρε, δι' οὗ ἐσκεπάζετο ὁ Ὄρσα, παλαιὰν τινα χύτραν καὶ ἐν σταμνίον ἑστῆς ὕδατος. Ἐκεῖ εὐρίσκειτο καὶ ἡ μίς Νέβιλ, ἣτις συλληφθεῖσα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἡμιθανὴς ἐκ τοῦ φόβου, ἀπεκρίνετο διὰ κλαυθμῶν εἰς ὄλας τὰς ἐρωτήσεις των περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φυγοδικῶν καὶ περὶ τῆς ὁδοῦ δι' ἧς ἐφυγον.

Ἡ Κολόμβια ριφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τῆ εἶπε μυστικῶς: «Ἐσώθησαν!» Εἶτα δὲ στραφεῖσα πρὸς τὸν διοικῶντα τὸ ἀπόσπασμα λοχίαν, «Κύριε, τῷ εἶπε, καθὼς βλέπετε ἡ δεσποσύνη δὲν εἰδέυρει τίποτε ἀπὸ ὅσα τὴν ἐρωτᾶτε. Ἀφῆτέ με νὰ γυρίσωμεν εἰς τὸ χωρίον, ὅπου ἀνησυχῶν διότι ἤργησαμεν.

— Θὰ σᾶς ὑπάγουν εἰς τὸ χωρίον καὶ γρηγορώτερα ἀφ' ὅτι ἐπιθυμεῖτε, μικροῦλά μου, εἶπεν ὁ λοχίας, καὶ ἐκεῖ θὰ λάβετε τὸν κόπον νὰ

εἰπῆτε τί ἐκάλνετε εἰς τὸ μακίς τέτοιαν ὄρα καὶ τί δουλειὰν ἔχετε μὲ τούς φυγοδίκους, πῶς τὸ ἐστρίψαν. Δὲν εἰδέυρει τί μάγια κάμνουν αὐτοὶ οἱ ἀχρεῖοι, καὶ παντοῦ ὅπου εὐρίσκονται φυγοδίκοι εἶσαι βίβαιος πῶς θὰ ἀπαντήσῃς καὶ εὐμορφῆς.

— Σὲ; ἀρέσουν, φαίνεται, τὰ ἀστεῖα, κύριε λοχία, εἶπεν ἡ Κολόμβια, ἀλλὰ δὲν θὰ κάμετε κακὰ νὰ προσέχετε κάπως εἰς τούς λόγους σας. Ἡ δεσποσύνη ἐδῶ εἶναι συγγενὴς τοῦ νομάρχου, καὶ δὲν κάμνετε καλὰ νὰ τὴν περιπαίζετε.

— Συγγενὴς τοῦ νομάρχου! ἐψήθουσαν εἰς εὐζῶνας πρὸς τὸν ἀνώτερόν του πραγματικῶς, φορεῖ καπελλῖνον.

— Τὸ καπελλῖνον δὲν σημαίνει τίποτε, εἶπεν ὁ λοχίας. Ἦσαν καὶ αἱ δύο μαζὶ μὲ τὸν παπᾶν, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ μεγαλειότερος ἐργολάβος τοῦ τόπου, καὶ καθήκόν μου εἶναι νὰ τὰς συλλάβω. Ὡστε δὲν ἔχομεν πλέον ἄλλην δουλειὰν ἐδῶ. Ἄν δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ ἀναθεματισμένος δεκανεὺς Τσιπέν... αὐτὸς ὁ μεθύστακας ὁ Γάλλος ἐφανερῶς προτοῦ νὰ ζῶσω ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὸ μακίς... ἂν δὲν ἦτο αὐτὸς θὰ τούς ἐπιτάναμεν ἅ' ἂν δίκτυ.

— Ἐπτά εἶσθε ὄλοι; ἠρώτησεν ἡ Κολόμβια. Εἰδέυρετε, κύριοι, ὅτι ἂν τυχόν οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Γραμπίνη, ὁ Σαρβίη καὶ ὁ Θεόδωρος Πώλης εὐρίσκοντο εἰς τὸν σταυρὸν τῆς ἁγίας Χριστίνας μαζὶ μὲ τὸν Βρανδολάτσο καὶ τὸν παπᾶν θὰ σᾶς ἔβαναν σὲ κανίαν μπελά. Ἄν πρόκειται νὰ συνομιλήσατε μὲ τὸν φρουράρχον τῆς ἐχοχῆς, δὲν θὰ μοῦ ἄρесе νὰ εὐρεθῶ ἐκεῖ κοντά. Αἱ σφαῖραι δὲν διακρίνουν κανένα τὴν νύκτα.»

Ἡ πιθανότης συγκρούσεως πρὸς τοὺς ἐπιφύβους ἐκείνους φυγοδίκους, οὗς ἀνόμασεν ἡ Κολόμβια, ἐνεποίησε μεγίστην αἰσθησὴν εἰς τοὺς στρατιώτας. Βλασφημῶν δὲ καὶ καταρώμενος τὸν δεκανεὺν Τσιπέν, τὸν συνιδρυτῆρα, ὁ λοχίας διέταξεν ὑποχώρησιν, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὸν ἀπόσπασμα ἔλαβε τὴν εἰς Πετρανέραν ἄγρουν, συμπεραλαβὸν τὸ πιλῶρε καὶ τὴν χύτραν· τὸ δὲ σταμνίον ἐθαύσθη δι' ἐνὸς λακτίσματος. Εἰς τῶν εὐζῶνων ἠθέλησε νὰ λάβῃ ἐκ τοῦ βραχίονος τὴν μίς Λυδίαν· ἀλλ' ἡ Κολόμβια, ἀποθή-

1) Τὸν τίτλον τοῦτον ἐλάβανεν ὁ Θεόδωρος Πώλης.

σασα αὐτὸν παρχρῆμα, ἂν μὴ τὴν ἐγγίστη κἀνεὶς! ἀνεφώνησε. Νομίζετε πῶς ἔχομεν ὄρεξιν νὰ φύγωμεν; Ἐμπρός, Λυδία, φιλότατη μου, στηρίχθητι εἰς ἐμέ καὶ μὴ κλαίης ὡς παιδίον. Ἦτο καὶ αὐτὸ μικρὴ περιπέτεια, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχη κακὸν τέλος. Ὑστερα ἀπὸ μιστὴν ὥραν θὰ εἴμεθα εἰς τὸ τραπέζι. Ἄν ἐρωτᾷς δι' ἐμέ ἀπόθυνα τῆς πείνας.

— Τί θὰ εἶπουν δι' ἐμέ; ἔλεγε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἡ μὲν Νέβιλ.

— Θὰ εἶπουν ὅτι ἔχασατε τὸν δρόμον εἰς τὸ μακίς, τί ἄλλο;

— Τί θὰ εἶπῃ ὁ νομάρχης;... τί θὰ εἶπῃ πρὸ πάντων ὁ πατέρας μου;

— Ὁ νομάρχης;... θὰ τοῦ εἰπῆτε καὶ σεῖς; νὰ κυττάξῃ τὴν νομαρχίαν του. Ὁ πατέρας σας;... ἀπὸ τὸν τρόπον ὅπου συνωμιλεῖτε μὲ τὸν Ὀρσο θὰ ἐπίστευα πῶς εἶχατε νὰ εἰπῆτε κἀτι τι εἰς τὸν πατέρα σας. »

Ἡ μὲν Νέβιλ δὲν ἀπεκρίθη ἀλλ' ἐσφιγξε τὸν βραχίονά της.

« Δὲν εἶναι ἀλήθεια, ἐπιθύρουν εἰς τὸ οὖς αὐτῆς ἡ Κολόμβια, πῶς ὁ ἀδελφός μου ἀξίζει νὰ τὸν ἀγαποῦν; Δὲν τὸν ἀγαπᾶτε καὶ σεῖς ὀλίγον;

— Ἄ! Κολόμβια, ἀπεκρίθη ἡ μὲν Νέβιλ μειδιάσασα, καίτοι ἦτο τόσο τεταραγμένη μετ' ἐπιδόσασα, ἐμέ, ποῦ σὰς εἶχα τὴν ἐμπιστοσύνην! »

Ἡ Κολόμβια περιβαλοῦσα διὰ τοῦ βραχίονος τὴν ἀσπὴν τῆς Λυδίας καὶ ἀσπασθεῖσα αὐτὴν εἰς τὸ μέτωπον, « Καλή μου ἀδελφοῦλα, τῇ εἶπε, θὰ μὲ συγχωρήσῃς;

— Φοβερά μου ἀδελφῆ, ἤμπορῶ νὰ κάμω καὶ ἄλλως; » ἀπεκρίθη ἡ Λυδία, ἀντασπασθεῖσα αὐτὴν.

Ὁ νομάρχης καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς εἶχον καταλύσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ δημαρχικοῦ παρέδρου τῆς Πετρανέρας, ὁ δὲ συνταγματάρχης, ἀνησυχῶν σφόδρα περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ, εἶχεν ἔλθῃ πρὸς αὐτοὺς δι' εἰσαστὴν τότε φοράν, ὅπως τοὺς ἐρωτήσῃ μὴ ἔμαθόν τι περὶ αὐτῆς, ὅτε εὐζωνός τις, σταλείς ὡς ἀγγελιοφόρος ὑπὸ τοῦ λοχίου, ἀφηγήθη τὰ κατὰ τὴν τρομερὴν συμπλοκὴν πρὸς τοὺς φυγοδίκους, ἐν ἣ συμπλοκῇ δὲν ἐφρονεῦθη μὲν οὐδ' ἐτραυματίσθη τις, ἀλλ' ὅμως κατασχέθησαν μία χύτρα καὶ ἐν κλίμα καὶ συνελήθησαν δύο νεαί, αἱ ὁποῖαι ἦσαν, ὡς ἔλεγεν, ἐρωμένοι ἢ κατάσκοποι τῶν φυγοδικῶν. Οὕτω προαγγελθείσης τῆς ἐλευσεως τῶν, ἐνεφανίσθησαν μετ' ὀλίγον αἱ δύο αἰχμαλώτοι μετὰ τῆς ἐνόπλου συνοδίας αὐτῶν. Ἐκαστος δύναιτο νὰ φαντασθῇ τὴν φαιδρότητα τῆς Κολόμβιας, τὴν ἐντροπὴν τῆς συντρόφου της, τὴν ἐκπληξὴν τοῦ νομάρχου, τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀπορίαν τοῦ συνταγματάρχου. Ὁ εἰσαγγελεὺς ἔσχε τὴν κακεντρέχειαν νὰ διασκεδάσῃ, ὑποβαλλὼν τὴν ταλαίπωρον Λυδίαν εἰς εἶδος τι ἀνακρί-

σεως, περτωθείσης μόνον ὅτε ἡ σύγχυσις αὐτῆς ἐκορυφώθη.

« Μοὶ φαίνεται, εἶπεν ὁ νομάρχης, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀπολύσωμεν ὄλους. Αἱ δεσποῦναι ἐξήλθον εἰς περίπατον, καὶ εἶναι τοῦτο φυσικώτατον, ἀφ' οὗ ὁ καιρὸς εἶναι τόσο ὠραίος. Συνήτησαν κατὰ τύχην νέον ἀξιαγάπητον, πληρωμένον, φυσικώτατον καὶ τοῦτο. » Εἶτα δὲ λαβὼν κατ' ἴδιον τὴν Κολόμβιαν, ἡ δεσποῦνη, τῇ εἶπε, δύνασθε νὰ παραγγείλετε τοῦ ἀδελφοῦ σας, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔλαβε πολὺ καλλιτέραν τροπὴν, παρ' ὅσον ἤλπιζα. Ἡ νεκροφία καὶ ἡ κατάθεσις τοῦ συνταγματάρχου ἀποδεικνύουσιν ὅτι εὐρέθη ἐν καταστάσει ἀμύνης καὶ δὲν εἶχε κανένα σύντροφον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ πυροβολισμοῦ. Ὅλα θὰ διορθωθῶσιν, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀφήσῃ τὰ χίστα τὸ μακίς καὶ νὰ προσέλθῃ εἰς τὰς ἀρχάς. »

Ἦτο ἡ ἐνδεκάτη περίπου ὥρα τῆς νυκτός, ὅτε ὁ συνταγματάρχης, ἡ θυγάτηρ του καὶ ἡ Κολόμβια παρεκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπως φάγωσι τὸ δείπνον, ὅπερ εἶχε κρυώσῃ πρὸ πολλοῦ. Ἡ Κολόμβια ἔτραγε μετὰ πολλῆς ὀρέξεως, σκώπτουσα ἐνταῦθα καὶ νομάρχην καὶ εἰσαγγελέα καὶ εὐζώνους. Ὁ συνταγματάρχης ἔτραγεν ἐν σιγῇ, κυττάζων ἀδιακόπως τὴν κόρην του, ἥτις ἔνευε χαμαὶ πρὸς τὸ πινάκιον τοῦ ὀφθαλμοῦ. Τέλος διὰ φωνῆς μελιχίου, ἀλλὰ σοβαρῆς,

« Λυδία, εἶπα πρὸς αὐτὴν ἀγγλιστί, μήπως ἔχεις δῶσῃ κάμμικρον ὑπόσχισιν εἰς τὸν Δέλλα Ῥέββια;

— Ναί, πατέρα, σήμερον, » ἀπεκρίθη ἐκείνη ἐρυθρίασασα, δι' ἐντόνου ὅμως φωνῆς.

Εἶτα δὲ ὑψώσασα τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ παρατηρήσασα ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς της δὲν ἐδείκνυε σημεῖον τι ὀργῆς ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ἠσπάσθη αὐτόν, ὡς ἐν τοιαύταις περιστασείαις πράττουσιν αἱ καλῶς ἀνατετραμμέναι νεάνιδες.

« Ἄς ἦναι! εἶπεν ὁ συνταγματάρχης, ὁ νέος εἶναι ἀξιόλογος ὅμως, μὰ τὸν θεόν! δὲν θὰ μείνωμεν εἰς αὐτὸν τὸν ἀναθεματισμένον τόπον! ἄλλως δὲν δέχομαι. »

— Δὲν καταλαμβάνω τὰ ἀγγλικά, εἶπεν ἡ Κολόμβια, ἥτις παρετήρει αὐτοὺς μετὰ μεγίστης περιεργίας ἀλλὰ βάλλω στόχημα, ὅτι ἐνόησα τί λέγετε.

— Λέγομεν, ἀπεκρίθη ὁ συνταγματάρχης, ὅτι θὰ σὲ πάρωμεν μαζὶ μας νὰ κάμωμεν ἐν ταξείδι εἰς τὴν Ἰρλανδίαν.

— Ὡ, εὐχαρίστως, καὶ θὰ ἦμαι ἡ *suave Colomba*. Σύμφωναι λοιπόν, συνταγματάρχῃ! Δότε μου τὸ χέρι σας.

— Εἰς τοιαύτας περιστασεις συνειθίζεται φιλημα, » εἶπεν ὁ συνταγματάρχης.

Μῆνός τις μετὰ τὸ συμβᾶν τοῦ διπλοῦ πυροβολισμοῦ, ὅπερ συνετάραξεν ὄλον τὸν δῆμον τῆς Πετρανέρας, ὡς θὰ ἔγραφον αἱ ἐφημερίδες, νέος ἔγων ἐκκρεμῇ ἐν ἐπιδήσει τὸν ἀριστέρον βραχίονα, ἐξῆλθεν ἐπιπικρὸς περὶ τὴν δειλὴν ἐκ τῆς Βαστίας καὶ ὠδεύσε πρὸς τὸ χωρίον Κάρδον, ὁνομαστόν διὰ τὴν κρήνην του, ἐξ ἧς οἱ ἀβροδαίται τῶν κατοικῶν τῆς πόλεως ἀρύνονται κατὰ τὸ θέρος πρὸς πόσιν ὕδωρ κάλλιτον. Συνώδευσεν αὐτῷ νεανὶς ὑψηλὴ τὸ ἀνάστημα, περικαλλῆς, ἐπιθαίνουσα μικροῦ μέλανος ἵππου, οὗ πᾶς ἐμπειρογνώστης ἵππων θὰ ἐθαύμαζε τὴν βώμην καὶ τὴν χάριν, ἀλλ' οὐ δυστυχῶς ἐκ παραδόξου τινὸς συμβεβηκότος ἦν ἐσχισμένον τὸ ἐν οὖς. Ἄμα ἐβασαν εἰς τὸ χωρίον, ἡ νεανὶς ἐπήδησεν ἐλαφρὰ κατὰ γῆς, καὶ ἀφ' οὗ πρῶτον ἐβοήθησεν τὸν σύντροφόν της νὰ καταβῇ τοῦ ἵππου, ἔλαβε δύο βραεῖα σακκίδια, ἀτινα ἦσαν προσδεδεμένα ἐν τῷ ἐπιπικρῷ τοῦ ἵππου της. Παρέδωκαν τότε εἰς ἕνα χωρικὸν τοὺς ἵππους, ὅπως φυλάττῃ αὐτούς, καὶ ἡ μὲν νέα φέρουσα τὰ σακκίδια κεκρυμμένα ὑπὸ τὸ μέτζαρὸν της, ὁ δὲ νέος φέρων δίκωννον τουφεκίον ἔλαβον τὴν εἰς τὸ ὄρος ἄγουσαν, ὠδεύοντες δι' ἀτραποῦ δυσβάτου, ἥτις προδήλως δὲν ἔφερον εἰς χωρίον ἢ κατοικίαν τινά. Φθάσαντες δ' εἰς ἐν τῶν ὑψηλῶν διαζωμάτων τοῦ ὄρους Κουέρτσιο ἐστάθησαν καὶ ἐκάθησαν ἀμφοτέρω ἐπὶ τῆς γλῆς. Ἦτο φανερόν ὅτι περιμένον τινὰ, διότι ἔστρεφον ἀδιαλείπτως τὰ βλέμματα πρὸς τὸ ὄρος, ἡ δὲ νεανὶς ἐκύτταζε συχνάκις τὴν ὥραν εἰς κομψὸν χρυσοῦν ὠρολόγιον, ἵσως μᾶλλον ὅπως θεωρήσῃ κόσμημα πολυτίμον, ὅπερ ἐφαίνετο εἰς πρὸ ὀλίγου χρόνου εἶχεν ἀποκτήσῃ, ἢ ὅπως ἴδῃ ἂν παρῆλθεν ἡ ἡμερομηνία πρὸς συνέντευξιν ὡρα. Ἄλλὰ δὲν ἀνέμειναν ἐπὶ μακρόν. Κῶων τις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μακίς, ὅτε δ' ἡ νεανὶς ἐκάλεσεν αὐτὸν φωνήσασα Μπρούσκο! ἔδραμεν ἀμέσως περισπίλων αὐτὴν. Μετὰ μικρὸν ἐνεφανίσθησαν δύο ἄνδρες, πυκνήνδεοντες γενειάδα, ὧν ἐκάτερος ἔφερον ὑπὸ τὸν βραχίονα τουφεκίον, σιλάχιον ἐν τῇ ζώνῃ καὶ πιστόλιον εἰς τὸ πλευρόν. Τὰ ἐσχισμένα καὶ ἐμβαλλωμένα ἐνδύματά των ἐφαίνοντο ἀναρμωστοῦντα πρὸς τὰ λαμπρότατα ὄπλα των, ἀτινα ἦσαν κατεσκευασμένα ἐν ὀνομαστῷ ὀπλοποιεῖ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἐκ καὶ ἀνίσου ὄντες, κατὰ τὰ φαινόμενα, κοινωνικῆς θέσεως, ἐδειχθήσαν ὅμως καὶ οἱ τέσσαρες μετὰ πολλῆς οἰκειότητος ἀλλήλους, ὡς φίλοι παλαιοί.

« Λοιπόν Ὀρσο! Ἀντώνη! εἶπεν ὁ πρεσβύτερος τῶν φυγοδικῶν πρὸς τὸν νέον, ἐτελείωσε πλέον ἡ ὑπόθεσις σας. Τὸ συμβούλιον ἔβγαλε βούλευμα, ποῦ λέγει πῶς δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ πρὸς κατηγορίαν. Τὰ συγχαρητήριά μου. Λυπούμαι μόνον πῶς δὲν ἐμείναν εἰς τὴν νῆσον ὁ δικηγόρος διὰ νὰ τὸν

ἰδῶ ποῦ θὰ τῆσῃ ἀπὸ τὸ κακόν του. Καὶ τὸ χέρι σας πῶς εἶναι;

— Ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μοῦ εἶπαν πῶς θὰ τὸ ἐβγάλω ἀπὸ τὴν κρεμάθραν. Βράνδο, παλληκαρῆ μου, αὐρίον ἀναχωρῶ εἰς Ἰταλίαν καὶ ἤθελα νὰ σὰς ἀφήσω τὴν ὑγειάν, καθὼς καὶ εἰς τὸν κύριον παπᾶν. Διὰ τοῦτο σὰς παρεκάλεσα νὰ ἔλθετε.

— Κἀτι πολὺ βιάζεσθε, εἶπεν ὁ Βρανδολάτσο, χθὲς ἀθωώθητε καὶ αὐρίον κ' ὄλας φεύγετε;

— Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ὑποθέσεις μας, εἶπεν εὐθύμως ὁ νέος. Κύριοι, σὰς ἔφερα φαγητόν, φάγετε καὶ νὰ μὴ λήσμονῆσθε ὅμως τὸν φίλον μου τὸν Μπρούσκο.

— Μοῦ τὸν κακομαθαίνετε τὸν Μπρούσκο, κυρὸ Κολόμβια, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι ἀχαρίστος. Τώρα νὰ ἰδῆτε. Ἐλα, Μπρούσκο, εἶπα προτείνω βριζοντέας τὸ τουφεκίον του, πήδησε εἰς τιμὴν τῶν Βαρρικίνη! » Ὁ κῶων ἔστη ἀκίνητος, λείπων τὸ βύγχος καὶ κυττάζων τὸν αὐθιγνὸν του. « Πήδησε εἰς τιμὴν τῶν Δέλλα Ῥέββια! » καὶ ὁ κῶων ἐπήδησε δύο πόδας ὑψηλότερον τοῦ δέοντος.

« Ἀκούσατε, φίλοι μου, εἶπεν ὁ Ὀρσο, πολὺ κακὴν δουλειὰν ἐπάσασατε καὶ ἂν δὲν συμβῇ νὰ τελειώσῃτε τὰς ἡμέρας σας εἰς ἐκείνην ἐκεῖ κάτω τὴν πλατείαν, ποῦ φαίνεται ἀπὸ ἐδῶ, ἡ) τὸ καλλίτερον ἀφ' ὅσα ἔχετε νὰ περιμένετε εἶναι νὰ σὰς ἀφήσῃ εἰς τὸν τόπον ἢ σφαῖρα κἀνεὸς χωροφύλακος.

— Καὶ τί μὲ τοῦτο! εἶπεν ὁ Καστριωνῆς, θάνατος καὶ αὐτός, ὅταν κάθῃ ἄλλον, καὶ καλλίτερος μάλιστα ἀπὸ τὴν θέρημν ποῦ σὲ σκοτώνει εἰς τὸ κρεβάτι σου καὶ ἔχεις καὶ τοὺς θρήνους καὶ τὰ ξεφωνητὰ τῶν κληρονόμων σου, ἀληθινὰ ἢ ψεύτικα, ὅτι καὶ ἂν ἦναι. Ὅταν ἔχῃ κἀνεὶς συνείδησιν, καλὴ ὥρα ἂν κ' ἐμᾶς, τὸν καθαρὸν ἀέρα, δὲν θέλει ἄλλο καλλίτερον, παρὰ νὰ πεθάνῃ μέσα εἰς τὰ ὑποδήματά του, ὅπως λέγουσιν οἱ χωριάταις.

— Ἐπεθύμουν, εἶπεν ὁ Ὀρσο, νὰ σὰς ἐβλεπα νὰ ἀφίνετε αὐτὸν τὸν τόπον... καὶ νὰ ζήσετε ζωὴν ἡσυχον. Διατί νὰ μὴν ὑπάγετε, παραδείγματος χάριν, νὰ ἀποκατασταθῆτε εἰς τὴν Σαρδηνίαν, ὡς ἔκαμαν τόσο ἄλλοι σύντροφοί σας; Ἠμποροῦσα νὰ σὰς εὐκολύω εἰς τοῦτο.

— Εἰς τὴν Σαρδηνίαν! ἀνεφώνησεν ὁ Βρανδολάτσο. *Istos Sardos!* ὦ ποῦ νὰ τοὺς πάρῃ ὁ διάβολος μετὰ τὴν προκομμένην τὴν γλώσσάν των! Αὐτοὺς ἡμεῖς δὲν καταδεχόμεθα νὰ τοὺς ἔχομεν συντρόφους.

— Δὲν περνᾷ κἀνεὶς καλὰ εἰς τὴν Σαρδηνίαν. Ἄν ἐρωτᾷτε καὶ ἐμέ, τοὺς Σαρδονίους τοὺς πε-

1) Ἡ πλατεῖα τῆς Βαστίας, ἐνθα ἐτελοῦνται αἱ κεφαλαικαὶ ποιναι.

ριφρονῶ. Διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν φυγοδι-
κῶν ἔχον ἐρίπους χωροφύλακας· ἀπὸ αὐτῶ θὰ
καταλάβετε τί πρᾶγμα εἶναι καὶ εἰ φυγοδικοί
καὶ οἱ κάτοικοι. ¹⁾ Εἰς τὸν διάβολον νῆ ὑπάγη
ἢ Σαρδηνία! Δι' ἐν ὅμως πρᾶγμα ἀπορῶ, κύριε
Δέλλα Ρέββια, πῶς σεῖς, ὁ ὁποῖος εἶσθε ἀνθρω-
πος ἀξιόλογος καὶ εἰξεύρετε νὰ ζήσετε, δὲν εὔ-
ρατε τῆς ἀρεσκείας σας τὸν βίον εἰς τὸ μακίς,
ἀφ' οὗ μάλιστα αὐτὸν τὸν βίον τὸν ἐδοκιμάσατε.

— Ὅμως, εἶπε μειδιάσας ὁ Ὅρσο, ὅτε ἤξι-
σθη νὰ γίνω ἀκόλουθός σας δὲν ἤμην καὶ τότε
εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῆσθε τὰ θελήματα τοῦ βίου ἐ-
κείνου· καὶ ἀκόμη μὲ πονοῦσι τὰ πλευρά, ὑσά-
κεις ἐνθυμούμαι τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἔκαμα μίαν
ώραϊαν νύκτα, ἐξαπλωμένος πλαγιαστά ὡς ἐπα-
νωγόμε εἰς ἐν ξέστρωτο ἄλογο, τὸ ὁποῖον ὠδήγει
ὁ φίλος μου Βρανδολάτσο.

— Καὶ τὴν εὐχαρίστησιν ποῦ αἰσθάνεται κάποις
ἄμα διαφύγη τὴν καταδίωξιν, ὑπολαβὼν εἶπεν
ὁ Καστρικῶν, δὲν τὴν λογαριάζετε καθόλου;
Πῶς δὲν σᾶς ἀρέσει νὰ ἀπολαύετε ἀπόλυτον ἐ-
λευθερίαν εἰς κλίμα τόσον ὠραῖον, καθὼς εἶναι
τὸ ἰδικόν μας; Μὲ αὐτὸ τὸ ἐργαλεῖον, ὅπου ἐ-
πιβάλλει εἰς ὅλους σεβασμὸν (καὶ εἰδείξε τὸ του-
φέκιόν του) εἶναι κάποις βασιλεὺς πεντοῦ, ἕως
ποῦ φθάνει ἡ σφαῖρα. Δίδει προσταγὰς, διορθῶ-
νει τὰ ἄδικα καὶ τὰ στραβά... Εἶναι ἠθικωτά-
τη διασκέδασις αὐτῆ, κύριε, καὶ πολὺ εὐχάριστος
καὶ ὁσάκις μᾶς παρουσιασθῆ εὐκαιρία δὲν τὴν
ἀφίνομεν. Ἰπάρχει τερπινότερα ζωὴ ἀπὸ ζωὴν
πλάνητος ἱππότου, ὅταν ἔχη μάλιστα καλλι-
τερα ὄπλα καὶ περισσότερον νοῦν ἀπὸ τὸν Δὸν
Κιχώτην; Νὰ ἰδῆτε, προχθὲς λόγου χάριν ἤκου-
σα ὅτι ὁ θεῖος τῆς μικρᾶς Αἰλλας Λουίγκη, ἐ-
κείνος ὁ γέρον ἐξηναβελώνης, δὲν ἤθελε νὰ τὴν
προικίσῃ· κάθημαι καὶ τοῦ γράφω ἐν γράμμα,
χωρὶς φοβέρας... φοβέρας ἐγὼ δὲν συνεβίβω· ἔ-
λοιπόν, τί νὰ σᾶς εἰπῶ ἢ εἰς τὴν στιγμὴν ἀλλάξε
γνώμην ὁ ἀνθρωπος τὴν ὑπᾶνδρασε καὶ οὕτω
διὰ μίαν ἑκαμ δὺο εὐτυχίαις. Πιστεύσατέ με,
κύριε Ὅρσο, τίποτε δὲν ἔμπορῶ νὰ παραβληθῆ
μὲ τὴν ζωὴν τῶν φυγοδικῶν. Μπα, καὶ τοῦ λό-
γου σας ἴσως θὰ ἐμένατε φυγοδικοί, ἀν δὲν ὑ-
πῆρχε μία Ἀγγλὶς, τὴν ὁποῖαν ἐγὼ μόλις εἶδα,
ἀλλὰ περὶ τῆς ὁποίας ὄλοι εἰς τὴν Βάστιαν ὁμι-
λοῦν μὲ θαυμασμὸν.

— Ἡ μέλλουσα ἀνδραδέλφη μου δὲν ἀγαπᾷ
τὸ μακίς, εἶπεν ἡ Κολόμβια γελάσασα, παραπο-
λῶ τὴν ἐφόδισε.

— Τέλος πάντων, εἶπεν ὁ Ὅρσο, θέλετε νὰ

¹⁾ Τὴν περὶ Σαρδηνίας παρατήρησιν ταύτην ἤκουσα πα-
ρὰ τινος φίλου μου, πρῶτον φυγοδίκου, οὗτος δὲ μόνος ὑπέ-
χει τὴν εὐθύνην ταύτης. Ἐννοεῖ δὲ ὅτι φυγοδικοί, οὓς κα-
ταρῶσι νὰ συλλάβωσιν ἔριπποι χωροφύλακες, εἶναι ἠλί-
θοι, καὶ χωροφύλακες ἔριπποι καταδιώκοντες φυγοδικούς
εἶναι ἀδύνατοι νὰ τοὺς συλλάβωσιν.

μείνετε ἰδῶ; Ἄς ἦναι. Εἰπέτε μοι τί ἔμπορῶ
νὰ πρᾶξω διὰ σᾶς.

— Τίποτε ἄλλο, εἶπεν ὁ Βρανδολάτσο, παρὰ
μόνον νὰ μᾶς ἐνθυμῆσθε κάμμιναν φορᾶν. Παρὰ
πολλὰ ἐκάματε δι' ἡμᾶς. Πρῶτον ἡ Χιλίνα ἔχη
τώρα τὴν προῖκά της, καὶ διὰ νὰ ἀποκατα-
σταθῆ καλὰ, δὲν θὰ χρειασθῆ νὰ γράψω ὁ φίλος
μου ὁ παπᾶς γράμματα χωρὶς φοβέρας. Ἐπειτα
εἰξεύρομεν πῶς ὁ ἐνοικιαστῆς τῶν κτημάτων
σας ἔχει διαταγὴν νὰ μᾶς δίδῃ, ὅταν ἔχωμεν
ἀνάγκην, ψωμί καὶ μπαρούτι. Λοιπὸν ὑγιαίνετε
ἐλπίζω πῶς θὰ σᾶς ἰδῶ καὶ πάλιν εἰς τὴν Κορ-
σικὴν κάμμιναν ἡμέραν.

— Ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης, εἶπεν ὁ Ὅρσο, μερικὰ
χρυσᾶ νομίσματα εἶναι πολὺ ὠφέλιμα. Τώρα
ποῦ εἴμεθα παλαιὸι φίλοι, ἐλπίζω πῶς θὰ δε-
χθῆτε νὰ κρατήσετε αὐτὸ τὸ φυσέκι, τὸ ὁποῖον
ἔμπορῶ νὰ σᾶς χρησιμεύσῃ διὰ νὰ προμηθευθῆτε
πολλὰ ἄλλα φυσέκια.

— Ὅχι χρήματα μεταξὺ μας, ὑπολογαγέ, εἶ-
πεν ὁ Βρανδολάτσο ἀποφασιστικῶς.

— Τὰ χρήματα εἶναι παντοδύναμα εἰς τὴν
κοινωνίαν, εἶπεν ὁ Καστρικῶν ἄλλ' εἰς τὸ μα-
κίς ἐκτιμῶνται περισσότερον ἢ παλληκαρίσια
καρδιὰ καὶ τὸ καλὸ τουρέκι.

— Δὲν ἤθελα νὰ σᾶς ἀπαχωρισθῶ, εἶπεν ὁ
Ὅρσο, χωρὶς νὰ σᾶς ἀφήσω κατὶ διὰ νὰ μ' ἐν-
θυμῆσθε. Ἄς ἰδῶμεν λοιπόν, τί ἔμπορῶ νὰ σοῖ
ἀφήσω, Βρανδολάτσο.

Ὁ φυγοδίκος ἔξυσε τὴν κεφαλὴν, καὶ ὑπό-
δρα ἰδὼν τὸ τουφέκιον τοῦ Ὅρσο:

« Ἄφ' οὗ εἶναι ἔτσι, κύριε ὑπολογαγέ, εἶπεν,
ἀν εἶχα τὸ θάρρος... ὄχι ὅμως, τὸ ἀγαπᾶτε πα-
ραπολῶ... »

— Τί θέλεις;

— Τίποτε... ἔπειτα τί σημαίνει τὸ πρᾶγμα.
Πρέπει καὶ νὰ εἰξεύρῃ κάποις νὰ τὸ μεταχειρισθῆ.
Συλλογίζομαι πάντα αὐτῆ τῆ διαβολεμένη δι-
πλῆ βηξιά... καὶ μὲ τὸ ἓνα χέρι μάλιστα...
Αὐτὰ ὅμως δὲν γίνονται δύο φοραῖς.

— Τὸ τουφέκι τοῦτο θέλεις; Τὸ εἶχα φέρῃ διὰ
νὰ σοῦ τὸ δώσω ἀλλὰ νὰ τὸ μεταχειρίζεσθε αὐτὸ
τὸ δυνατὸν σπανιώτερα.

— Ὁ, δὲν ἔμπορῶ νὰ σᾶς ὑποσχεθῶ, ὅτι θὰ
τὸ μεταχειρισθῶ ὅπως σεῖς ἀλλὰ μείνετε ἡσε-
χος· ὅταν μάθετε πῶς ἔπασεν εἰς ἄλλα χέρια, νὰ
εἴσθε βέβαιος πῶς ὁ Βρανδολάτσο Σαβέλλη σᾶς ἀφῆσε
χρόνους.

— Καὶ εἰς σᾶς, Καστρικῶν, τί νὰ δώσω;

— Ἄφ' οὗ θέλετε καὶ καλὰ νὰ μοῦ ἀφήσετε
ὕλικὸν ἐνθύμημα τῆς φιλίας σας, θὰ σᾶς ζητήσω
ἐλευθέρως νὰ μοῦ στείλετε ἓνα Ὁράτιον, εἰς πο-
λὺ μικρὸν σχῆμα ὅμως. Μὲ αὐτὸν θὰ ἔμπορῶ
καὶ τὴν ὥραν μου νὰ περῶ καὶ νὰ μὴ λησμονῶ
τὰ λατινικά, ποῦ ἔμαθα. Εἰς τὴν Βάστιαν, πλη-
σίον εἰς τὸν λιμένα, εἶναι μία μικρὴ, ποῦ πωλῶ

αἰγάρα δώσατε τὸ βιβλίον εἰς αὐτὴν καὶ ἐγὼ
θὰ τὸ λάβω ἀσφαλῶς.

— Ὅθ ἔχετε μίαν ἐκδοτὴν τοῦ Ἐλζεβίρου,
λογιώτατε· ἴσα ἴσα εὐρίσκεται μία τοιαύτη με-
ταξὺ τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἐσκόπευα νὰ πά-
ρω μαζί μου... Λοιπὸν, φίλοι μου, ἔς χωρισθῶ-
μεν· δότε μοι νὰ σφιγῶ τὰ χέρια σας. Ἄν κάμ-
μιν φορᾶν ἀλλάξετε γνώμην διὰ τὴν Σαρδη-
νίαν, νὰ μοῦ γράψετε ὁ δικηγόρος Ν. Ὅθ σᾶς
πληροφόρησῃ ποῦ θὰ εὐρισκώμαι.

— Κύριε ὑπολογαγέ, εἶπεν ὁ Βρανδολάτσο, αὐριον,
ὅταν θὰ ἐβγῆτε ἀπὸ τὸν λιμένα, κυττάξτε εἰς
τὸ βουνόν, εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν· Ὅθ εὐρισκώμεθα
ἰδῶ, καὶ Ὅθ σᾶς κάμνωμεν σημεῖον μὲ τὰ μαν-
τήλιά μας.»

Ἐχωρίσθησαν τότε· καὶ ὁ μὲν Ὅρσο καὶ ἡ
ἀδελφὴ του ἔλαβον τὴν εἰς τὸ Κάρδον ἄγουσαν,
οἱ δὲ φυγοδικοί ἀνῆλθον εἰς τὸ ὄρος.

ΚΑ'.

Ὁραϊαν τινὰ πρῶταν τοῦ Ἀπριλίου, ὁ συντα-
γματάρχης σερ Θωμᾶς Νέβελ, ἡ πρό ὀλίγων ἡ-
μερῶν νημερευθεῖσα θυγάτηρ του, ὁ Ὅρσο καὶ ἡ
Κολόμβια ἐξῆλθον ἐφ' ἀμάξης ἐκ τῆς Πισης, ὅπως
ἐπισκεφθῶσι ὑπόγειον τινα τυρρηνικὴν οἰκοδομήν,
ἀρτίως ἀνακαλυφθεῖσαν, ἣν πάντες οἱ ξένοι με-
τέβαινον ὅπως ἴδωσι. Καταβάντες εἰς τὸ ἐσω-
τερικόν τοῦ μνημείου, ὁ Ὅρσο καὶ ἡ σύζυγος αὐ-
τοῦ ἐξῆγαγον τὰς γραφίδας των καὶ ἤρχισαν νὰ
ἰγνογραφῶσι τὰς τοιογραφίας αὐτοῦ· ἄλλ' ὁ
συνταγματάρχης καὶ ἡ Κολόμβια, ἀμφοτέρω ἡ-
μιστά περὶ ἀρχαιολογημάτων μερμηώντες ἀφῆ-
καν αὐτοὺς μόνους καὶ περιεπάτου ἐν τοῖς πέριξ.

« Ἀγαπητῆ μου Κολόμβια, εἶπεν ὁ συνταγμα-
τάρχης, δὲν θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐπανέλθωμεν
ἐγκρίως εἰς τὴν Πισαν διὰ τὸ πρόγευμα. Δὲν
πινᾶτε σεῖς; Νὰ πάλιν ὁ Ὅρσο καὶ ἡ γυναῖκά
του ἐπιάσθησαν μὲ τὰς ἀρχαιότητας καὶ ὁσάκις
ἐπιγεροῦν μαζί νὰ ζωγραφίσωσι τίποτε, κάμνουν
ἓνα χρόνον νὰ τελειώσωσι.

— Ναί, εἶπεν ἡ Κολόμβια, καὶ ὅμως ποτὲ
δὲν μᾶς ἔφεραν κάμμιναν ἰγνογραφίαν, ὅτε ἐπι-
στρέφουν.

— Ἡ γνώμη μου εἶναι, ἐξηκολούθησε λέγων
ὁ συνταγματάρχης, νὰ ἴπηγαίναμεν εἰς αὐτὴν
ἐκεῖ κάτω τὴν μικρὰν ἐπαυλιν. Ὅθ εὐρωμεν
ψωμί, ἴσως καὶ κρασί ἀλεακτικό· καί, ποῦ ξέου-
με; ἔμπορῶ νὰ εὐρωμεν καὶ ἀνθόγαλα καὶ χα-
μοκέρσασα, καὶ ἔτσι νὰ περιμεινωμεν μὲ τὴν ἡ-
συχίαν μας τοὺς κυρίους ζωγράφους.

— Ἐχετε δίκαιον, συνταγματάρχα. Σεῖς καὶ
ἐγὼ, ποῦ δὲν ἐχάσαμεν τὸν νοῦν μας, ὡς τοὺς
ἄλλους, θὰ ἐκάμνωμεν πολὺ ἀνόητα, ἀν ἐκαθῆ-
μεθα νὰ ὑποφέρωμεν μαρτυρία ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς
ἐρωτευμένους, οἱ ὁποῖοι μόνην τροφὴν ἔχουν τὴν
πόησιν. Δότε μοι τὸν βραχίονά σας. Δὲν εἶναι

ἀλήθεια πῶς ἀρχίζω νὰ μορφώνωμαι; Στηρίζο-
μαι εἰς τὸν βραχίονα ἀνδρῶν, φορῶ καπελλίνον,
ἐνδύματα τοῦ συρμού· ἔχω διαμαντικὰ μανθᾶ-
νοι καὶ ἐγὼ δὲν εἰξεύρω πόσα ὠραῖα πράγματα
δὲν εἶμαι πλέον καθόλου ἀγριοκόριτσον. Κυττά-
ξετε σᾶς παρακαλῶ μὲ πόσῃ χάριν φορῶ αὐτὸ
τὸ σάλιον... Ἐκεῖνος ὁ ξανθός, ὁ ἀξίωματικός τοῦ
συντάγματός σας, ποῦ ἦτο εἰς τοὺς γάμους...
Θεὲ μοι! δὲν ἔμπορῶ νὰ ἐνθυμηθῶ τὸ ὄνομά του
ἔνας ἕψηλός, σγουρομάλλης, παῦ μὲ ἓνα γρόνον
μου τὸν ἐξάπλωσα χάμω... »

— Ὁ Ἰσαίγγοροθ; ἠρώτησεν ὁ συνταγμα-
τάρχης.

— Ἄ, ναὶ αὐτός! ἀλλὰ ἐγὼ δὲν θὰ κατορ-
θώσω ποτὲ νὰ προφέρω τὸ ὄνομά του. Λοιπὸν
αὐτὸς ἔχει τραλαθῆ δι' ἐμέ.

— Ἄ, Κολόμβια, βλέπω πῶς γίνεσαι φιλάρι-
σκος... Λοιπὸν θὰ ἔχωμεν ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἄλ-
λον γάμον.

— Ἐγὼ νὰ ὑπανδρευθῶ! Καὶ ποῖος θὰ ἀνα-
θρέψῃ τὸν ἀνεψιόν μου; ὅταν ἀποκτήσῃ ὁ Ὅρ-
σο διάδοχον; Ποῖος θὰ τὸν μάθῃ τὰ κορσικανί-
κά; Ναί, κύριε, Ὅθ μάθῃ τὰ κορσικανικά καὶ
θὰ τοῦ φθειάσω νὰ φορῆ καὶ ἓναν μυτερόν σκού-
φον διὰ νὰ σᾶς κάμω νὰ σκάσετε!

— Περίμενε πρῶτα νὰ ἀποκτήσῃς ἀνεψιόν
καὶ ἔπειτα μάθε του μακάρι καὶ νὰ κτυπᾷ μὲ
τὸ μαχαίρι, ἀν ἔχεις ὄρεξιν.

— Πέρασε τώρα ὁ καιρὸς τῶν μαχαϊριῶν, εἶ-
πεν εὐθύμως ἡ Κολόμβια τώρα ἔχω καὶ ἐγὼ ῥι-
πίδιον, διὰ νὰ σᾶς κτυπῶ τὰ δάκτυλα, ὅταν κα-
κολογῆτε τὴν πατρίδα μου.»

Οὕτω συνομιλοῦντες ἐφθασαν εἰς τὴν ἐπαυλιν,
ὅπου εὐρον οἶνον, χαμαικέρσασα καὶ ἀνθόγαλα. Ἡ
Κολόμβια ἐβούθησε τὴν κηπουρὸν εἰς τὴν συλλογὴν
τῶν χαμαικεράσων, ἐν ᾧ ὁ συνταγματάρχης ἔπινεν
ἀλεακτικό. Ἐκεῖ δ' ἐν τῇ καμπῇ δειδροστοιχίας
τινὸς εἶδεν ἡ Κολόμβια γέροντά τινα, προφανῶς
ἀσθενῆ, ἐπὶ φαθλίνου ἔδρας καθήμενον καὶ θερ-
μαινόμενον εἰς τὸν ἥλιον αἱ παρειαὶ αὐτοῦ ἦσαν
κοῖλαι, κοῖλοι δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοί· ἦτο κάτιπχος·
ἐνεκα δὲ τῆς ἀκινήσεως τοῦ σώματός του, τῆς ὠ-
χρότητος καὶ τοῦ ἀπλανοῦς βλέμματός του, ὠ-
μοιάζε μᾶλλον πρὸς νεκρὸν ἢ πρὸς ζῶντα. Ἐπὶ
πολὺ τὸν ἐθεώρει ἡ Κολόμβια μετὰ τοσαύτης
περιεργίας, ὥστε προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς
κηπουροῦ. « Ὁ καμμένος αὐτὸς ὁ γέρον, εἶπεν, εἶναι
πατριώτης σας, διότι ἀπὸ τὴν οὐμίαν σας ἐκα-
τάλαβη, κυρά, πῶς εἴσθε Κορσικανὴ. Τὸν εὐρή-
καν πολλὰ συμφορὰ εἰς τὴν πατρίδα του· τὰ
παιδιά του πῆγαν μὲ κακὸν θάνατον. Λέγουν,
καὶ νὰ μὲ συμπαθῆτε, κυρά, πῶς οἱ πατριῶταί
σας εἶναι πολὺ σκληροὶ ὅταν ἔχουν ἐχθρὰν μὲ
κάνενα. Ἔτσι λοιπὸν αὐτὸς ὁ δυστυχισμένος,
ἀφ' οὗ ἔμεινε μόνος, ἦλθε εἰς τὴν Πισαν, εἰς μίαν
μακρινὴν συγγένισάν του, ποῦ ἔχει αὐτὸ τὸ

κτῆμα. Ὁ κακομοίρης δὲν ἦταν εἰς τὰ σωστά του· ἡ δυστυχία, βλέπετε, καὶ ἡ λύπη... Ἡ κυρία, ποῦ ἔχει ἀνοικτὸ σπῆτι, δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸν κρατήσῃ κοντὰ τῆς· τὸν ἔστειλε λοιπὸν ἐδῶ. Εἶναι πολὺ ἡσυχῆς, δὲν ἐνοχλεῖ κανένα... οὔτε τρία λόγια τὴν ἡμέραν δὲν λέγει. Αὐτὸ μόνον, πῶς ἔχασε τὰ λογικά του. Μίαν φορὰν τὴν ἐβδομάδα ἔρχεται ὁ ἰατρός, καὶ λέγει πῶς δὲν εἶναι γιὰ ζωὴ.

— Δι' τὸν ἔχουν ἀποφασισμένον; εἶπεν ἡ Κολόμβια. Καθὼς κατήντησεν, ὁ θάνατος θὰ ἦναι δι' αὐτὸν εὐτύχημα.

— Ἐπρεπε, κυρά, νὰ τοῦ μιλήσετε ἄλλα κορσικανικὰ ἅμα ἀκούσῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου του, πιστεύω πῶς θὰ γείνη καλλίτερα.

— Νὰ ἰδῶμεν, εἶπεν ἡ Κολόμβια εἰρωνικῶς μειδιάσασα. Καὶ ἀπλησίασε πρὸς τὸν γέροντα ἕως ὅτου τῷ ἔπεσῆκε τὸν ἥλιον. Τότε ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος ἠλίθιος ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ προσέβλεψεν ἀσκαρδαμικτῶς τὴν Κολόμβιαν, ἥτις τὸν ἠτένιζε καὶ αὐτὴ μειδιῶσα πάντοτε. Μετὰ βραχὺ ὁ γέρον ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς, ὡσεὶ ἤθελε νὰ ἀποφύγῃ τὸ βλέμμα τῆς Κολόμβιας. Ἐπειτα τοὺς ἤνοιξε πάλιν, ἀλλ' ὑπερέμετρωσ' τὰ χεῖλη του ἔτρεμον· ἠθέλησε νὰ ἐκτείνῃ τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὡσεὶ ἀπεκορώθη ἀπὸ τὴν Κολόμβιαν, ἔμεινεν προσηλωμένος ἐπὶ τῆς ἔδρας του, ἀδυνατῶν καὶ νὰ διμύλησῃ καὶ νὰ κινήθῃ. Τέλος ἀφθονα δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ ὀλοθυγοῖ τινες διέφυγαν ἐκ τοῦ στήθους του.

«Πρώτην φορὰν τώρα τὸν βλέπω εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, εἶπεν ἡ κηπουρὸς. Ἡ κυρά ἐδῶ εἶναι ἀπὸ τὸν τόπον σου ἦλθε νὰ σέ ἰδῇ, εἶπε πρὸς τὸν γέροντα.

— Ἐλεος, ἀνεφώνησεν ἐκεῖνος διὰ φωνῆς βραγχώδους. Ἐλεος δὲν εὐχαριστήθησ' ἀκόμη; Τὸ φύλλον ἐκεῖνο... ποῦ ἔκαυσα... πῶς ἠμπόρσασεν νὰ τὸ διαβάσῃς;... ἀλλὰ γιατί καὶ τοὺς δύο;... Ὁ Ὀρλανδούτσιου... δι' αὐτὸν δὲν ἦτο γραμμένον τίποτε... ἔπρεπε νὰ μοῦ ἀφήσῃς ἕνα... ἕνα μονάχα... τὸν Ὀρλανδούτσιου... δὲν ἐδιάβασες τὸ ὄνομά του...

— Μοῦ ἔχρειάζοντο καὶ οἱ δύο, εἶπεν αὐτῇ ἡ Κολόμβια ταπεινῶς τῇ φωνῇ καὶ εἰς κορσικανικὴν διάλεκτον. Ἐκόπησαν τὰ κλωνάρια καὶ ἐν δὲν ἦτο σάπιος καὶ ὁ κορμὸς, θὰ τὸν ἐξερρίζωνα καὶ ἐκείνον. Ἐλα, μὴν παραπονήσαι· δὲν θὰ βλασπονοσθῆς πολὺν καιρὸν. Ἐγὼ ἔδασανίσθηκα δύο χρόνια!

Ὁ γέρον ἀφῆκε κραυγὴν, ἡ δὲ κεφαλὴ του κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἡ Κολόμβια στρέψασα αὐτῷ τὰ νῦτα, ἐπανῆλθε βραδεῖ βήματι εἰς τὴν οἰκίαν, ἔδουσα ἀκαταλήπτους στίχους κορσικανικοῦ μοιρολογίου.

Θέλω τὸ χέρι πάρηξ, τὴ μάτι ποῦ στοχάσθη, θέλω τὴν ἀνομή καρδίαν ποῦ τὸ κακὸ βουλήθη.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ κηπουρὸς ἔσπευδεν, ὅπως συνδράμῃ τὸν γέροντα, ἡ Κολόμβια, ζωηρὰν ἔχουσα τὴν ὄψιν καὶ πυρῶδες τὸ βλέμμα, παρεκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν, ἀντικρὺ τοῦ συνταγματάρχου.

«Τί ἔχετε; ἠρώτησεν οὗτος· μοῦ φαίνεται ἀπαράλλακτον, ὡς σὰς εἶδα εἰς τὴν Πετρανέραν τὴν ἡμέραν, ποῦ μᾶς ἐπυροβόλησαν ἐν ᾧ ἐτρέπαγαμεν.

— Μοῦ ἦλθαν εἰς τὸν νοῦν ἐνθυμήματα τῆς Κορσικῆς. Ἀλλὰ τώρα ἐπέρασαν. Ἐγὼ θὰ τὸν βαπτίσω, δὲν εἶναι ἀλήθεια; Καὶ τί ὠραία ὀνόματα θὰ τοῦ βγάλω. Γιλφούκιος Θωμᾶς Ὀρσο Λέων!

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπανῆλθεν ἡ κηπουρὸς· αὐτοῦ ἠρώτησεν ἡ Κολόμβια ἀπαλίστατα, ἀπέθανε ἢ μόνον ἐλιποθύμησεν;

— Δὲν ἦτο τίποτε, κυρά· ἀλλὰ εἶναι περιέργον τί ἐντύπωσιν τοῦ ἔκαμεν ἡ ὄψις σας.

— Καὶ ὁ ἰατρός λέγει πῶς δὲν θὰ ζήσῃ πολὺ.

— Οὔτε δύο μῆνας ἴσως.

— Ἡ ζημία δὲν εἶναι μεγάλη, παρετήρησεν ἡ Κολόμβια.

— Διὰ ποῖον διάβολον ἐμιλεῖτε; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης.

— Δι' ἕνα ἠλίθιον ἀπὸ τὴν πατρίδα μου, ἀπεκρίθη ἡ Κολόμβια μετ' ἀδιαφορίας, τὸν ὅποιον νοσηλεύουν ἐδῶ. Θὰ στέλλω ἀπὸ καιροῦ εἰς κηρὸν νὰ μανθάνω τί κάμνει. Ἀλλὰ, κύριε συνταγματάρχα, ἀφήσατε δὲ ὀλίγα χαμοκέρασα καὶ διὰ τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὴν Λυδῖαν!

Ὅτε ἡ Κολόμβια ἐξελοῦσα τῆς ἐπαύλειος ἐπέβη εἰς τὴν ἀμάξαν, ἡ κηπουρὸς τὴν παρήγαγε περιέργως ἐπὶ πολὺ ἀπερχομένην. «Βλέπεις ἐκείνην ἐκεῖ τὴν εὐμορφὴν κυρά; εἶπε πρὸς τὴν κληρῆντις· νὰ ἐξεύρῃς πῶς ἔχη κακὸ μάτι καὶ βλακίαινε!»

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΑΡ ΕΛΛΗΣΙΝ

(Συνέχεια, βλ. σ. 187)

Μετηνέγκαμεν ἄλοκλον τὸ κείμενον τῆς προκηρύξεως περὶ τῆς καθ' ἡμέραν ἐκδόσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Τηλεγράφου, τὸ μὲν, ὅπως παράσχωμεν ὑπόδειγμα τῆς πρὸ ἐβδομηκονταετίας ἐν ἡμερῶν γραφομένης γλώσσης, τὸ δὲ, ὅπως ὑποδείξωμεν τὴν ἀτέλειαν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας δεκαετηρίδος τοῦ εἰς λήξιν φερομένου αἰῶνος.

Καθ' ἃ ἐν τῇ ἀνωτέρω προκηρύξει ἐμφανίζονται ὁ ἐκ τῶν κυριωτάτων ἀγωγῶν τῆς συγκοινωνίας, τὰ ταχυδρομεία, ἐν ἀτελεστάτῃ, σχετικῶς πρὸς τὴν σημερινήν, εὐρηστο καταστάσει κατὰ τὴν διαληφθεῖσαν ἐποχὴν, αἱ δὲ νῆσοι τῶν Αἰγαίου καὶ αἱ τῆς Πελοποννήσου παράλιαι πό-

λεις (περὶ τῶν μεσογειοτέρων οὐδὲ λόγος ἐγένετο) ἐλογίζοντο ἀνάξια σπουδαίας προσοχῆς ὑπὸ ἐμπορικὴν ἐποψίν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ διέμενον ἐκτὸς τῆς μεγάλης πρὸς συγκοινωνίαν ἀρτηρίας, τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα καίσαρβασιλικῆς πόδας λειτουργούσης ἐν τοῖς τότε χρόνοις, αἱ χώραι δὲ αὐταὶ αἰ γεωγραφικῶς κείμεναι ἐπὶ τῆς συντομιωτάτης ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐκ Βιέννης εἰς Σμύρνην, δι' ἀναστροφῆς, ὡς εἰπεῖν, τῶν γεωγραφικῶν ὁδῶν ὡφελον νὰ ἐνεργῶσι τὴν τακτικὴν μετὰ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης ἐπικοινωνίαν διὰ τῆς διαληφθείσης Ἀσιατικῆς πόλεως, εἰς ἣν τὸ ἐκ Βιέννης κατήρητο ταχυδρομεῖον, ἀφ' οὗ διὰ ξηρῆς ἀφικνεῖτο εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἐκεῖθεν, διαπεραιούμενον εἰς Ἀσίαν, διήκουν ἐβδομήκοντα ὥρων ὁδὸν διὰ ξηρῆς ἀπὸ Χρυσόπολεως εἰς Σμύρνην, καὶ ὅθεν, εὐκαιρίας παρουσιαζομένης, ἐκείθε οἰκοῦντες οἰκίαι καὶ ἀνταποκριταὶ τῶν ἐν ταῖς νήσοις καὶ τῇ Πελοποννήσῳ οἰκούντων, παραλαμβάνοντες, ἀπέστελλον τὰς δι' αὐτοὺς ἐπιστολάς ἢ τὰ ἄλλα διὰ τοῦ ταχυδρομείου μετακομισθέντα ἀντικείμενα. Πρόδηλον ὅτι ὑπὸ τοιοῦτος ὁδὸς καὶ τοιαύτας περὶ ἐπικοινωνίας συνθήκας ἀνέμικτος ἦν πᾶσα οἰαδήποτε πρόοδος διὰ τὰς χώρας ταύτας τὰς ἐν τοῖς τότε χρόνοις θεθείσας ἐκτὸς τῆς ταχυδρομικῆς ἀρτηρίας, καὶ ὅμως ἐπὶ ἐκφυκτικῶν τῶν ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν καὶ συνδυασμῶν αἱ ἐν ἀποστερήσει ἀντικειμένου τῆς πρώτης ἀνάγκης περιεχθεῖσαι αὐταὶ χώραι δὲν ὑπέστησαν ἐν τῇ προόδῳ καὶ τῇ πολιτικῇ, διότι περιεκοιλοῦντο πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἐφ' ὧν πρὸ μὲν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ πνεῦμα ἐπεφέρετο, μετὰ δὲ τὴν συντέλειαν αὐτῆς ἀπέμεινεν ἐν αὐταῖς ἡ τελεσιουργὸς δύναμις καὶ ἀνάργεια τοῦ θείου πνεύματος.

Καθ' ἃ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ὑπεδείξαμεν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πρώτου ἰδρυτοῦ αὐτοῦ Εὐφρονίου Πωποδῆ ὁ Ἑλληνικὸς Τηλεγράφος παρέμεινεν ἄχρι τέλους τοῦ 1817, ὅτε καὶ τὴν ἐκδοσὴν ἀνέλαβεν ὁ τῶν Εἰδήσεων διὰ τὰ ἀνατολικὰ μέρη ἰδρυτῆς Δημήτριος Ἀλεξανδρίδης ἰατρός, ὡς εἰς τὸν τίτλον τοῦ Τηλεγράφου καὶ τὸν τῶν Εἰδήσεων προσέθετο, καὶ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν δύο τούτων ἐν Βιέννῃ ἰδρυθέντων Ἑλληνικῶν φύλλων ἐμφανῆ ἐποίησατο, τὸν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν μεταγραφέντα τίτλον τοῦ Ἑλληνικοῦ Τηλεγράφου μετασκευασάμενος οὕτως, ἡ Ἑλληνικὸς Τηλεγράφος, ἢ Εἰδήσεις διὰ τὰ ἀνατολικὰ μέρη, πολιτικῆ, φιλολογικῆ τε καὶ ἐμπορικῆς Ἑφημερίδος.

Ὁ νέος οὗτος τοῦ Τηλεγράφου ἐκδότης, καὶ τοῖς διέστησε τὸ γνώρισμα φιλολογικῆς Ἑφημερίδος διὰ τὸν Τηλεγράφον, οὐχ ἦπτον ἔγωγε νὰ περιλάβῃ τὴν καθαρῶς φιλολογικὴν ὕλην ἐν ἰδιαιτέρῳ φύλλῳ, ὅπως προσηγόρευσε Φιλολογικὸν Τηλεγράφον, ἢ τὸ Ἑλληνικὸν Τη-

λεγράφον φιλολογικῶς, καὶ οὕτως ἡ ἐκδοσις, ἀρξαμένη κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1818, τὸ μὲν πρῶτον ἔτος ἔβαινε καθ' ἐβδομάδα, εἰτὰ δὲ κατὰ δεκαπενθημερίαν.

Ἡ στενότης τῶν ὁρίων καὶ ἡ πληθὺς τῆς ὕλης ἐν τῷ ἐπιληφθέντι ὑφ' ἡμῶν θέματι δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν σταχυολογίαν καὶ μεταγραφὴν ἐκ τῶν ποικίλων εἰδήσεων καὶ πραγματειῶν τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ φιλολογικῷ Τηλεγράφῳ, ὅθεν, ἀρκούμενοι εἰς τὰς μεταγραφείσας συντόμους περὶ αὐτῶν πληροφορίας ἐξακολουθοῦμεν τὴν ἐπισκόπησιν τῆς ἐφημεριδογραφίας παρ' ἡμῖν, ἀρκούμενοι νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ πληροφορία τοῦ μαρκησίου de Queux ἢ St. Hilaire ἐπταετη ὄρισαντος βίον εἰς τὸν Τηλεγράφον (1812—1819), εἶνε ὅλιος ἡμαρτημένη, ἀφ' οὗ σώζονται, ὡς ἐρρήθη, καὶ φύλλα αὐτοῦ μνηολογημένα τῇ 30 ἰουλίου τοῦ 1829. Εἰς τὴν πλάνην ταύτην πάντως παρίσχει τὸν φιλέλληνα Γαλάτην ὁ ἡμέτερος Α. Π. Βρετό, ἀρκουθεὶς νὰ ἐξαγγείλῃ (ἐν νεολ. φιλολ. Τόμ. 6' σελ. 202 ἢ 650) τὰς μέχρι τοῦ 1819 ἐκδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Τηλεγράφου, καὶ μηδὲ λόγον ποιήσῃ περὶ τῶν περαιτέρω ἐκδόσεων αὐτοῦ.

Κατὰ ἰανουάριον ἢ φεβρουάριον τοῦ 1812 ἡ ἐπιστάτης τῆς ἐν Κερκύρῃ δημοσίου σχολῆς καὶ ἐξ ἀπορρήτων τῆς Ἰονίου ἀκαδημίας Στυλιανὸς Δώρας Προσαλέντης ἐξήγγειλε τὴν προσεχῆ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοσὴν περιοδικῶν συγγραμμάτων, ἐπιγραφομένου, Ἑφημερίδος, φιλολογικῆ τε καὶ οικονομικῆς, ἑλληνιστῆ δὲ καὶ ἰταλιστῆ ἐκδοθησομένου ἀπαξ κατὰ διμηνίαν ἐξ 64 σελίδων εἰς 4ον, οὗ τὴν ἐνιαύσιον συνδρομὴν ὤρισεν εἰς γρ. 20 ἀνευ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν. Τοῦ φύλλου τούτου οὐδὲν ἀντίτυπον εἶδμεν, ὡστε ἀγοσόμεν ἂν καὶ πράγματι ἐξεδόθη τὴν δὲ περὶ τούτου ἀμφιβολίαν ἡμῶν ἐνισχύει τὸ γεγονός ὅτι Ἑρμῆς ὁ Λόγιος ὁ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 15 φεβρουαρίου 1812 ἐξαγγείλας τὴν προσεχῆ ἐκδοσὴν τῆς Ἑφημερίδος τοῦ Προσαλέντη, ἐν τοῖς κατόπτι τεύχεσιν οὐδαμῶς μνημονεῖ αὐτῆς.

Κατὰ ἰούλιον τοῦ 1814 ἤρξατο ἐν Κερκύρῃ ἡ καὶ ἑλληνιστῆ ἐκδοσις τῆς Gazzetta Jonia, ἥτις φέρουσα ὡς καὶ ἡ Ἰταλικὴ ἐκδοσις ἐν κεφαλίδι τὸν ἀγγλικὸν θυρεὸν, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ τίτλον Ἑφημερίδος Ἰονικῆς, ἐξετυπώτο ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ τῆς διοικήσεως εἰς φύλλον, ἐξεδίδετο ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, καὶ ἐτιμάτο 30 γαζετῶν. Ἡ ἑφημερίς αὕτη πρὸ πάσης ὕλης εἶχε στερεοτύπως ἀναγεγραμμένην τὴν γνωστοποίησιν, ἅλλα τὰ τῆς διοικήσεως ἐκδιδόμενα διὰ τῆς ἐφημερίδος ταύτης εἶναι ἐπικεκυρωμένα ἐξ ὀφφικίου, ἢ μετὰ τινὰς τροπολογίας περὶ τὸ λεκτικὸν διετηρήσεν ἄχρι τῆς 16)28 μαΐου 1864 ὅτε ἐξεδόθη

ὁ τελευταῖος τῆς ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν ἀριθμὸς αὐτῆς.

Ὁ Ἄος ἀριθμὸς τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἐξεδόθη τῆ 23 ἰουλίου 1814, μετ' αὐτὸν ἐν τῇ σωζομένην σειρᾷ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς βουλῆς πρόκειται ὁ ἀριθμὸς 3 ἐκδοθεὶς τῆ 10 Σεπτεμβρίου 1814. Ὁ Ἄος ἀριθμὸς εἶνε ἐκτετυπωμένος διὰ χαρακτῆρων τῶν 14 στιγμῶν, ἐν ᾧ οἱ κατόπιν εἰσὶν ἐκτετυπωμένοι διὰ χαρακτῆρων τῶν 10 στιγμῶν ἐκ τούτου καὶ ἐκ τοῦ δυσαναλόγου τῆς χρονικῆς διαφορᾶς τῆς μεσολαβούσης μεταξὺ τῆς 23 ἰουλίου καὶ τῆς 10 Σεπτεμβρίου, ἡμερομηνίας τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 φύλλου, τεκμηριώμεθα ὅτι τὸ φύλλον τῆς 23 ἰουλίου 1814 ἦν ἔκτακτον, καὶ ὅτι ἡ τακτικὴ ἑβδομαδιαία ἐκδοσις τῆς Ἰονικῆς Ἐφημερίδος ἤρξατο τῆ 26 Αὐγούστου 1814.

ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐφημερίς Ἰονικὴ ἐξεδόθησαν 109 ἀριθμοί, ἄχρι τῆς 8)20 Δεκεμβρίου 1817. Τῆ 3)15 ἰανουαρίου 1818 ἦτε ἰταλικὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐκδοσις μετέλλαξαν τίτλον καὶ ἡ μὲν ἑλληνικὴ μετωνομάσθη Ἐφημερίς τῶν ἐνωμένων ἐπαρχιῶν τῶν Ἰονικῶν νήσων, ἡ δὲ ἰταλικὴ ἀπὸ τῆς 5)17 ἰδίου μηνὸς τοῦ ἔτους Gazzetta degli stati uniti delle isole Jonie, ὑπ' ὄν τίτλον, κεχωρισμένη τῆς ἑλληνικῆς ἐξεδόθη ἄχρι τῶν μέσων Δεκεμβρίου 1830. Τῆ 20 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου (1 ἰανουαρίου 1831) αἱ δύο αὐταὶ ἐκδόσεις συνεχωνεύθησαν εἰς μίαν μετὰ διπλοῦ κειμένου, ἑλληνικοῦ καὶ ἰταλικοῦ καθ' ἑβδομαδιαίας καὶ πάλιν ἐκδόσεις ἐν τῷ αὐτῷ ὡς πρὶν σχήματι, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ πρὶν ἐκ 4 σελίδων ἀπαρτιζόμενος ἀριθμὸς συνεκροτεῖτο τοῦ λοιποῦ ἐκ 8—10 σελ. ἡ δὲ συνδρομὴ αὐτοῦ ὤρισθη εἰς 2 μὲν σελίδια κατὰ μῆνα, εἰς 4 δὲ σελίδια καὶ 8 πέννας κατὰ τριμηνίαν, εἰς 8 σελίν. καὶ 2 πέννας καθ' ἑκαμηνίαν καὶ εἰς 15 σελίν. καὶ 2 πέννας κατ' ἔτος. Ἐν τῇ τροποποιήσῃ ταύτῃ δὲν μετέλλαξε τὸν τίτλον ὃν προσελάβετο, ἀρχομένου τοῦ 1818, ἀλλ' ἐφύλαξεν αὐτὸν ὃν καὶ διετήρησεν ἄχρι ὑπερμεσοῦντος Δεκεμβρίου 1843. Τῆ 25 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου μετωνομάσθη Ἐφημερίς ἐπίσημος τοῦ ἠνωμένου κράτους τῶν Ἰονίων νήσων, τὴν δ' ἐπωνυμίαν ταύτην διετήρησεν ἄχρι τῆς 16)28 Μαΐου 1864 ὅτε εἴς δόθη τὸ τελευταῖον τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπὸ φύλλον αὐτῆς.

Παυσάσης τῆς ἀγγλικῆς προστασίας καὶ ἐπιτελεσθείσης τῆς ἐνώσεως τῶν Ἰονίων νήσων μετὰ τῆς Ἑλλάδος κατηργήθη τὸ ἰταλικὸν τῆς ἐφημερίδος ταύτης κείμενον τὸν ἀγγλικὸν θυρεὸν ἀντικατέστησαν αἱ λέξεις, βυσιλεια τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν τῶς τίτλον, ἡ ἐπιγραφή ἐπίσημος ἐφημερίς, ἐξηκολούθησε δὲ ὡς τὸ πρὶν ἐκδομένην ἀπαξ τῆς ἑβδομάδος κατὰ σάββατον. Ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἐνωσιν ἀριθμὸς ἐξεδόθη τῆ 23 Μαΐου 1864, ὁ δὲ τελευταῖος τῆ 23 Ἀπριλίου

1866, ὥστε ἡ ἐφημερίς αὕτη ἠριθμήθη βίον 51 ἐτῶν καὶ ὀκτὼ μηνῶν· ἐὰν δὲ ἀριθμηθῶμεν ἀπὸ τῆς ἐν Ζακύνθῳ ἰδρύσεως τῆς ἰταλικῆς αὐτῆς ἐκδόσεως, γενομένης κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1811, ἡ ἐφημερίς αὕτη ἠριθμήθη βίον 54 ἐτῶν, τεσσάρων μηνῶν καὶ τριῶν ἡμερῶν.

Τῷ 1819, ἦν γόνιμον εἰς ἰδρύσεις ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, κατ' αὐτὸ ἰδρύθησαν ἐν Βιέννῃ ἡ Καλλιόπη, ἐν Παρισίοις ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ Μελίσα καὶ τὸ Μουσεῖον, καὶ ἐν Λονδίνῳ ἡ Ἴρις ἢ τὰ νῦν Ἑλληνικά.

Τοῦ πρώτου τῶν φύλλων ὁ τίτλος ἔχει ὡδε, «Καλλιόπη», ἀγγλικῆς φιλολογικῆς ἐπαγγελίαι περιδοικῶς ἀναγγέλλειν ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ Σταγειρίτου, καθηγητοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῇ ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας καισαροβασιλικῆς ἀκαδημίᾳ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἐκδομένη, περίοδος Α' ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς τυπογραφίας τοῦ Χίρσφελδ 1819.»

Τὸ πρῶτον φυλλάδιον ἐξεδόθη τῆ 1 ἰανουαρίου 1819, πρὸ πάσης δὲ βλῆς ἐδημοσιεύθη ἐναυτῶν ἡ 18 ὀκτωβρίου 1818 προκήρυξις τοῦ Σταγειρίτου, ἡ προδημοσιυθεῖσα ἐν τῷ Α. Ἐρμῆ τῆς 4 Δεκεμβρίου 1818, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα, σαφηνίζοντα τὰ ἀντικείμενα τῆς ἐνδιατριβῆς τῆς Καλλιόπης, τὸ σχῆμα καὶ μέγεθος αὐτῆς, τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεως, καὶ τὸ τῆς συνδρομῆς τιμῆμα. Ἰδοὺ τὴν ἀναφορικῶς τούτοις ἐπὶ λέξει ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ προκηρύξει ταύτῃ ἢ ὅλη θέλει εἶναι φιλολογικῆ οἶον, εἰδήσεις τῶν νέων βιβλίων ἑλληνικῶν καὶ ἀλλογλώσσων εἰς ὠφέλειαν τοῦ γένους, καὶ εὐκολίαν τῆς πρὸς τὰς μαθήσεις προόδου αὐτοῦ ἀφορώντων. Παρατηρήσεις, κρίσεις καὶ διερθεώσεις τῶν ἑμογενῶν καὶ εὐρωπαϊῶν εἰς τοὺς συγγραφῆς. Περιηγήσεις, ἀνακαλύψεις παντὸς εἶδους, καὶ πᾶν ὅτι ἀνάγεται εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἔτι δὲ καὶ πολιτικαὶ ἀγγελίαι καὶ ἐμπορικαὶ, ὅταν τύχωσι λόγου καὶ περιεργίας ἄξιαι, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ὠφέλιμοι. Τὸ δὲ σχῆμα αὐτῆς εἶναι εἰς μέγα τέταρτον τῆς κόλλας εἰς χαρτίον λευκὸν καὶ ὠραῖον, ὥστε θέλει ἔχει πάντοτε τέσσαρα φύλλα, τοῦ ῥηθέντος μεγέθους, ὅταν εἶναι ἡ ὅλη ἰκανή. Ἡ δὲ ἐκδοσις ἄρξεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ νέου ἔτους, καὶ θέλει ἐξακολουθεῖται δις τοῦ μηνὸς κατὰ συνέχειαν ἀδιάκοπον. Ὅταν ὅμως τύχη ὅλη περιττὴ, προστεθήσονται καὶ ἄλλα φύλλα, ἢ ἐκδοθήσεται συνεχέστερον κατὰ τὴν χρείαν. Ἡ δὲ τιμὴ προσδιωρίσθη διὰ μὲν τοὺς ἐν Βιέννῃ συνδρομητὰς ὁκτὼ φορῖνα Λυγούστας τὸν χρόνον, ἐπειδὴ ἡ συνδρομὴ λαμβάνεται χρονικῶς, διὰ τοὺς ἕξω δὲ δέκα εἰς ἀποπληρώσειν τῶν ἐξῶδων τῆς πύστας. »

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς βουλῆς κατέχει τὸν ἀ τόμον, ὃς ἀρχόμενος τῆ 1 ἰανουαρίου 1819 λήγει τῆ 15 Δεκεμβρίου ἰδίου ἔτους, καὶ ἀπαρτιζέται

ἐκ καθ' τευχῶν περιλαμβανόντων 256 σελίδας κειμένου.

Τὸν τόμον τοῦτον δὲν ἀνέγραψε ποσῶς ὁ Α. Π. Βρατὸς, ὃς ὅμως οὐχ ἤττον ἐμνημόνευσε τῆς ἐν ἔτει 1820 καὶ 1821 συνεχείας τῆς Καλλιόπης ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῆς γ' περιόδου ἐπισημειώσας, ἀνεκργείσης τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐπαύθη ἡ ἐκδοσις τῆς ἐφημερίδος ταύτης. » Ὅθεν δύο ἔτων καὶ τινῶν μηνῶν βίον διήνησε τὸ περιοδικὸν τοῦτο, οὗ τὸ ὄνομα τέλειον ἀπεσώπησεν ὁ μαρκήσιος de St-Hilaire.

[Ἔπεται συνέχεια].

X.

Ο ΦΟΒΟΣ

Διήγημα André Theuriet.

Τὴν 19 Ἰανουαρίου τοῦ 1871 τὴν δεκάτην ὥραν τῆς πρωίας τὸ 83 τάγμα τῆς εἰς ἐπιστρατεῖαν κληθείσης Ἐθνοφυλακῆς κατηλύθη ἐν τῇ πεδιάδι τῇ ἐκτεταμένῃ μεταξὺ τῆς κρημνώδους καταπερείας τοῦ ὄρους Βαλεριέν καὶ τῆς κλιτύος τοῦ Βουζενβάλ. Οἱ ἄνδρες ἤδη καταπεπονήμενοι ἐκ τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῆς ἐπιπληθῆς πορείας δι' ὄδων ὀλλίων, ἐξέτεινον τὸν αὐχένα ἐνεκα τοῦ βάρους τοῦ γυλιού καὶ μετ' ὅσον πεφοβημένην ἠκροῦντο μετὰ προσοχῆς τὸν κρότον τῶν πυροβολισμῶν, ὅτινες ἐξεργήγουντο ἐνωπίον τῶν ἐπὶ τῶν ὑψιμάτων τοῦ Μοντρετού καὶ τῆς Ζογγέρ.

Τὴν προτεραιαν εἶχε βρέξι, καὶ ὁ οὐρανὸς φαεινὸς νεφετώδης, ἐφώτιζε διὰ ψυχροῦ καὶ καθαροῦ φωτὸς τὰ περὶ αὐτοῦ: τὰ οἰκήματα τῆς ἐπαύλειος Φουλιέζ μετὰ πεποιημένα εἰς νοσοκομεῖα, τὴν πεδιάδα ἐν ἣ ἠδύλιζοντο αἱ φάλαγγες τῆς ἐφεδρείας, τὸ κίτρινον εἶδος τῆς κλιτύος, καὶ ὑψηλότερα, τὰ μαῦρα δάση εἰς ὧν τὰς κορυφὰς ἐπεκαθῆτο λευκὴ ὀμίχλη διασκεδασμένη ἠρέμα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ὅθις πρωικὴ διαγράψασα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ καμπύλην σφίττουσα ἐξεργάγη εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν μέτρων ἀπὸ τοῦ τάγματος. Οἱ ὀπλιταὶ ὅτινες κατὰ πρώτην φορὰν ἀντεμετώπιζον τὸ πῦρ, ἠσθάνθησαν συγλήνησιν, ἥτις ἐγένετο ἐπαισθητὴ διὰ φρικασίας αὐτομάτου ὄλων τῶν καμπόντων τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ γυλιού, καὶ διὰ βεβαίας ταλαντεύσεως τῶν γραμμῶν τῶν λογχῶν.

«Κακομαθημένοι! προσπαθήσατε νὰ κρατηθῆτε, ἀνέκραξεν ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος. Ἦτο δ' οὕτος μικρὸς ἀνὴρ ῥίνα ἔχων πεπισμένην, καὶ μύστακα ἀνωρθωμένον ὡς ὄργισμένης γαλῆς, φορῶν δὲ ὑψηλὰ ὑποδήματα ἐν οἷς ἐχώνετο ἡ περισκελίς του. Ὁθ' σπᾶσω τὸ κεφάλι τοῦ πρώτου ποῦ ὄλ κινήθη! Πρέπει τὸ ὄγδοον τρίτον νὰ ἐπανέλθῃ νικηφόρον εἰς Πασιόους.

—Καλὰ τὸ λέγει ὁ διοικητὴς, εἶπεν ὁ Πέτρος Μανσῶ εἰς τὸν ζωγράφον Σορέν, τὸν παραστάτην του ἐν τῇ γραμμῇ: τὸ 83 ὄλ ἐπανέλθῃ ἀναμφιβόλως εἰς Πασιόους ἀνομοστικῶς. » Ἄλλ' οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὸ ἄνδρες καὶ ἰδίως ὁ δούλος σὰς εἶναι βέβαιαι πῶς ὄλ ἐπανέλθωσιν; αὐτὸ κυρίως ἀνησυχεῖ ἐμέ, πῶ δὲν ἔχω ἀξιώσεις ἠρωϊσμοῦ. . . »

Ὁ Πέτρος Μανσῶ ἦτο νέος τριχοντούτης ἀρκετὰ εὐστωμος, φυσιογνωμίαν ἔχων ἀνηθρᾶν, βλέμμα διαυγὲς καὶ νῶθρον, καὶ ῥίνα ἐπικαμπῆ. Καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τινι Λυκεῖῳ, εὐχαρὶς καὶ αἰσιόδοξος φύσει, ἀλλ' ὄλ καὶ πυρρῶν στής ὀλίγον, κατετάχθη εἰς τὴν ἔθνοφυλακὴν ἐκ καθήκοντος, ἀλλ' ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ. Πειπισμένος ὅμως ὅτι ἡ κλήσις τῆς ἐφεδρείας δὲν ἐνέφαινε σοβαρὰν τιμὰ καὶ σπουδαίαν ἀπόφασιν καὶ ὅτι τὸ τάγμα του οὐδέποτε ἤθελεν ἀντικοῦσθαι τὸ πῦρ, ὅπως καὶ τὸ ὀμολόγει ἐλευθέρως οὐδαμῶς εἶχε στρατιωτικὸν τὸ ἦθος καὶ τὸ φρόνημα. Οἱ πυροβολισμοὶ ἤδη ἐπέξετεινοντο ἐφ' ὅλης τῆς δασώδους κορυφογραμμῆς συνεχῶς ὁ ἐκρότον διακοπτόμενοι ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ ἤχου τῶν μυδραλιεβόλων καὶ τῶν πυροβολισμῶν τοῦ ὄρους Βαλεριέν. Δεξιόθεν πρὸς τὸ μέρος τῆς Ζογγέρ ἔβλεπον τοὺς στρατιώτας τῆς γραμμῆς παρατεταγμένους εἰς ἀκροβολισμὸν καὶ πυροβολοῦντας εἰς τὰ ἄκρα τοῦ δάσους, ἐφ' ἀριστερόθεν πληγωμένοι φερόμενοι ἐπὶ ἡμιόνων κατήρχοντο βραδέως τὸν λόφον. Ἐκ τῆς πορείας δὲ τῶν κτηνῶν σειόμενα τὰ ἐξ ὀδῆς περικαλύματα τῶν φορέων, ἐνέβαλλον εἰς μελαγχολικὰς σκέψεις τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους ἔθνοφυρούς, ὅτινες μετὰ ὄπλον παρὰ πόδα, ἀνέμενον τὴν σειράν των, ὅπως μετὰσχῶσι τῆς μάχης.

«Ὀγδοονκστὸν τρίτον τάγμα ἐμπρός! » ἀνέκραξεν ὁ διοικητὴς κραδαίνων τὴν σπάθη.

Τὸ τάγμα ἐκινήθη ἀδεξιῶς. Οἱ στίχοι αὐτοῦ ἀνῆρχοντο δυσχερῶς τὴν ἀνωφέρειαν, τὴν φέρουσαν πρὸς τὸ περιπεπραγμένον ἄλσος τοῦ Βουζενβάλ. Οἱ πόδες ὀλισθαίνον ἐπὶ τῆς παχείας γῆς τῶν ἀγρῶν τῶν ἰσπαρμένων ἐξ ἀσπαράγων, ὕψους ἔτι ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ παγετοῦ· οἱ ἄνδρες δὲν ὀμίλουν πλέον. Εἶχον ἀρκετὴν ἐνασχόλησιν, προσπαθοῦντες νὰ τηρήσωσι τὴν ἰσορροπίαν ἐν τῷ ὀλισθηρῷ ἔδαφει. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μόνον ἐφαίνοντο κύπτοντες τὴν κεφαλὴν, ὅτε αἱ σφαῖραι διήρχοντο ἄνωθεν αὐτῶν, ὀξέως σφίττουσαι.

Ὁ Πέτρος Μανσῶ λίαν σοβαρὸς πλέον, ἐσφιγγε νευρικῶς τὸ ὄπλον του καὶ διενσείτο. «Τώρα πλέον ἐτελείωσι· ὄλ ἐμπερθευθὲ εἰς τὴν μάχην, καὶ εἰς τὰ καλὰ καθόμενα, πῆθανόν ν' ἀφῆσω τὸ τομᾶρι μου. Εἰμπορεῖ νὰ λέγωσιν ὅτι ὄλ αἱ σφαῖραι δὲν φονεύουν καὶ ὅτι ἐκ δέκα ἀνδρῶν, κατὰ μέσον ὄρον, οἱ ἐννέα ἐπανακαμπτοῦσιν οἰκάς, ὄγιετι καὶ ἀκέραιοι τὸ ἴδιόν καί-

μνει. Πιθανόν νὰ ἔχω τὴν κακοτυλίαν νὰ εἶμαι ὁ δέκατος, καὶ πλησιάζω ἴσως τὴν τελευταίαν μου στιγμήν. Αἰσθημα δυσάρεστον.»

Ἐν ταύτῳ ἠθέλησε νὰ σκεφθῆ περί τοῦ θανάτου, καὶ τῶν μετὰ τὸν θάνατον· νὰ ἐνθυμηθῆ τοὺς φίλους, οἵτινες θὰ ἐπέλυν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ προσηλώσῃ τὴν διάνοιάν του μόνον καὶ μόνον εἰς τοὺς πενθίμους τούτους συλλογισμούς. Ἡ ἐκ τοῦ βαρέος γυλιού κόπωση, ἡ προσπάθεια νὰ κρατῆ τὸ ὄπλον του ἐν ἰσοσταθμίᾳ, καὶ ἡ προσοχὴ ἵνα μὴ ὀλισθήσῃ ἐν τῷ βορβορῷ, ἐξηνάγκαζον αὐτὸν ὅπως μεριμνᾷ μᾶλλον περὶ ὑλικωτέρων ἀντικειμένων. Οὔτε νὰ φοβηθῆ δὲν ἐλάμβανε καιρόν. Αἱ προσπάθειαι τοῦ ἀπασαί συνενγκεντροῦντο εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἰσορροπίας.

Ἐπὶ τέλους ἔφθασε μετὰ τῆς διμοιρίας του ὑπὸ τὸν φραγμὸν τοῦ ἄλσους. Ἐκεῖ διετάχθη ἀνάπαυσις. Ἐκάθησε καταβεβλημένος ἐκ τῆς κοπώσεως καὶ ἀπθμαινὼν ἐπὶ τῆς ἀναφυομένης πρασιᾶς καὶ λαβῶν τὴν ὑδρίαν του ἐρρόφησε πολλὰς σταγόνας ῥουμιῶν κατόπιν ἔκοψε τεμάχιον ἄρτου, καὶ ἔφαγε μετ' ὀρέξεως ἧτις καὶ τὸν ἐξέπληξεν. Ἐκ τοῦ λιτοῦ αὐτοῦ γεύματος ἐνδυναμωθείς, καὶ ὡσαύτως ἐκ τῆς ἀσφαλείας τὴν ὅποιαν παρείχεν αὐτῷ ὁ φραγμὸς τοῦ ἄλσους, ἤρχισε νὰ παρατηρῆ τὸ περίεργον θέαμα, ὅπερ εἶχε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ἐμπροσθεν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Βαλεριέν, ἦτο πυροβολεῖον ἐκπέμπον βολὰς πρὸς τὸ Γκαρώ. Ὀλίγον ἀπωτέρω τρεῖς ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ ἐπιπτοί, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἐπισκόπει τὰ δάση, ἐνθα ἀκαταπαύστως ἐφαίνοντο ἀναλαμπὰι τῶν πυροβολισμῶν. Κάτωθεν δ' ἐν τῇ πεδιάδι, πυκναὶ φάλαγγες ἐθνοφρουρῶν ἐστάθμευον ἐν ἐφεδρείᾳ. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀδὸς ἐκ τῶν ἐθρικῶν τάξεων, διερχομένη ἄνωθεν τοῦ φραγμοῦ, διευθύνετο καὶ ἐπιπτεν ἐν μέσῳ τῶν ἐν ἐφεδρείᾳ ταγματῶν ἄτινα κατατρόμαζε. «Βεβαίως καὶ ἡ δυστυχία εἶναι καλὸν τι, ἐσκέπτετο ὁ φιλόσοφος μας. Ἐὰν ἐμέναμεν ἐν τῇ πεδιάδι, βεβαίως θὰ εἴχομεν καὶ ἡμεῖς τὸ μεριδιὸν μας ἀπὸ τῶν πρωσσικῶν αὐτὸ μάννα. Τὰ θραύσματα τῶν ὀβιδῶν βεβαίως θὰ εἶναι φοβερώτερα τῶν σφαιρῶν τοῦ τουφεκίου.»

Ταύτοχρόνως προσήγγιζεν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν φραγμὸν. Αἱ περιφίλαντοι σκέψεις, αἱ ἔκαμε, τὸν εἶχον καθησυχάσῃ ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρότερος, ὁ οὐρανὸς ἔμενε φαιός, ἐνίοτε δὲ νεφάδες χιόνος συνεστρέφοντο ἐν τῷ ἀέρι. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἠτις διήρχετο παρὰ τὴν γωνίαν τοῦ ἄλσους, κατήρχοντο ἐκ νέου φορεῖα πληγωμένων διασπαυρούμενα ὑπὸ ἐπίπτων ἀγγελιαφόρων. Ἐντὸς τοῦ ἄλσους ἐξηκολούθει ὁ πυροβολισμὸς, ἀλλ' αἱ ἐκπυροσκοπήσεις ἐξερρήγγοντο πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ἐφαίνετο ὅτι οἱ στρατιῶται μας δὲν προῦχώρουν. Πυροβόλον σφαιρῶν

ὑπὸ τεσσάρων ἵππων κοπιωδῶς ἀνεβιβάζετο εἰς τὴν ἀνωφέρειαν καὶ ὁ Μανσῶ ἤκουεν ἀξιωματικὸν τοῦ ἐπιτελείου φωνάζοντά πρὸς τοὺς πυροβολητάς·

«Ἄν τοιαύτης μόνον ὀλίγης πυροβόλα ἔχετε, καλλίτερον νὰ γυρίσετε ὀπίσω· τὸ ἔδαφος εἶναι κάθυρον, καὶ μόνον πυροβόλα τῶν ἡμπαρῶν νὰ περάσουν.»

Οἱ λόγοι οὗτοι τῷ ἐνεποίησαν ἐνδόμυχον ἀνακούφισιν.

«Τόσον τὸ καλλίτερον, διανοήθη χαιρεκακῶν μετὰ δύο ὥρας ἐπέρχεται ἡ νύξ· ἡ μάχη θὰ λήξῃ πιθανῶς χωρὶς τὸ τάγμα ἡμῶν νὰ λάβῃ μέρος.»

Ἐνῷ ὁμως ἔμενεν εὐχαριστημένος ἐκ τῶν συλλογισμῶν του αὐτῶν, τῶν ἡκιστα πολεμικῶν, εἶδε τὸν αὐτὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ἐπιτελείου νὰ τρέχῃ καλπάζων πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ 83 μετὰ τοῦ ὁποίου ἀντήλλαξε τινὰς λόγους ταχέως. Κατόπιν τούτων, ξιφουλκήσας ἐκ νέου ὁ διοικητῆς ἐφάνησεν «εἰς προσοχὴν! εἰς τὰς τάξεις σας. Θὰ εἰσέλθωμεν ἐντὸς τοῦ δάσους.»

Ὁ Πέτρος ἠγέρθη μετὰ πολλῆς δυσανεκτικῆς ἐνῷ τὸ τάγμα παρετάσσετο, αὐτὸς ἐνησυχολεῖτο νὰ διευθετήσῃ τὸν γυλιὸν ἐπὶ τοῦ ὄμου του, μηχανικῶς παρατηρῶν τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ἐπιτελείου τὸν δίδοντα συντόμους ὁδηγίας εἰς τὸν διοικητὴν.

Ἦτο λοχαγὸς ὠραίος νέος εἰκοσιπενταετής, μελαχρινός, ἔχων τὸν μύστακα ἐστριμμένον, φυσιογνωμίαν εὐγενῆ καὶ ἀνδρικήν. Ἡ στρατιωτικὴ του φαῖνὰ στολὴ μὲ τὰ ἐπίχρυσα σεσητάκια τοῦ βαθμοῦ του, προσηρμάζετο θαυμασιῶς εἰς τὸ σῶμά του. Ἐνῷ ἀμίλει ἐθίπνευε διὰ τῆς φερουσίας χειρόκτια χεῖρός του τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου του.

Ἄδεν μὲς ξεφορτώνεσαι, ἐπιθύριζε καθ' ἑαυτὸν ὁ Πέτρος, καμαρωμένο παληόπαιδο. Τὶ σὲ μέλει σὲ ἂν πηγαίνωμεν νὰ σπάσωμεν τὰ κεφάλιά μας. Ἐνῷ πηγαίνομεν νὰ τὴν μύιγα ἠθελα νὰ σὶ ἰδῶ κατὰ διαβόλου.»

Ὁ λοχαγὸς πτερνίσας τὸν ἵππον του εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἄλσος, διὰ ῥήγματος ἀνοιχθέντος ἐν τῷ τοίχῳ διὰ δυναμίτιδος. Διὰ τοῦ αὐτοῦ ῥήγματος εἰσῆλθεν ἐπίσης τὸ τάγμα.

Σιωπηλοὶ κατὰ τετράδας, μὲ τὴν φυσιογνωθῆκην ἐμπροσθεν, τὸ ὄπλον ἐπ' ὄμου, οἱ ἐθνοφρουροὶ τοῦ 83 ἐβάδιζον ἐντὸς τοῦ δάσους, ἐπὶ ἀμμοστρώτου ὁδοῦ. Μετ' ἀπόστασιν ἑκατὸν βημάτων, εἰς καμπὴν τινα τῆς ὁδοῦ, αἴφνης χάλαζα σφαιρῶν κατέκοψε τοὺς κλάδους. Ὁμοίως πρὸς τὸν ὄζον βόμβον σμήνους κωνώπων, ἐν περιπῆ νυκτί. Ἡ ἀπροσδόκητος καὶ δυσάρεστος αὐτῆ μουσικὴ ἐνέβαλε τὸν πανικὸν εἰς τὰς τάξεις τῶν πρωτοπέριων ἐθνοφρουρῶν, οἵτινες διεσκορπίσθησαν ἐντὸς μέσον τοῦ δάσους ὡς σμήνος περὶ

φύλων στρουθίων. Ἐξ ὀρμηφύτου ὁ Πέτρος Μανσῶ ἐμμήθη τοὺς συντρόφους του· ὠθούμενος ὑπ' ἄλόγου φόβου ἔφευγε κατ' εὐθείαν ἐμπρὸς τῷ ἐφαίνετο ὅτι οἱ πυροβολισμοὶ ἐβρίπτοντο πανταχόθεν ταύτοχρόνως. Δεξιὰ, ἀριστερά, αἱ σφαιραὶ συρίπτουσαι ἀπέκοπτον κλάδους, φλοιούς δένδρων. Τὰς ἔβλεπε νὰ πηδῶσι πρὸ αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐμπήγνυνται εἰς τὸ ἔδαφος ἀνεγείρουσαι νεφύδρια ἄμμου· τὸ τοιοῦτον παρήγεν ἐν αὐτῷ παράδοξον συναίσθημα· θρόμβοι ἰδρώτος ἀπέσταζον ἐκ τοῦ μετώπου του, ἠσθάνετο δὲ φλογώδεις πνοὰς εἰς τὰς παρεῖας, καὶ φρικτασίαν πυρετώδη. Ὁ ἀδιάκοπος ἐκείνος βόμβος ἐκωδωνίζεν εἰς τὰ ὠτά του καὶ καθίστα αὐτὸν ἐξάλλον· ἔτρεχεν ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, μὴ αἰσθανόμενος πλέον οὔτε τοῦ γυλιῦ οὔτε τοῦ ὄπλου του τὸ βάρος. Μετ' ὀλίγον εὐρέθη μόνος ἐν τῷ μυγῆ τοῦ δάσους καὶ ἐξηκολούθει νὰ βαδίζῃ, ὑποτρέμων νευρικῶς εἰς τὸν κρότον τῶν θλιβομένων ὑπὸ τοὺς πόδας του φύλλων καὶ μὴ διανοούμενος ἄλλο τι, εἰμὴ πῶς νὰ ἐξεύρῃ ἐξοδὸν καὶ νὰ ἐξέλθῃ ταχέως τοῦ καταράτου ἐκείνου δάσους.

Ἐφθασεν εἰς δειροστοιχίαν περιβαλλομένην ἀπὸ δένδρα ἀειθαλῆ καὶ τὴν ἠκολούθει ἐν καταστάσει πλήρους ἀπογνώσεως, ὅτε αἴφνης ἐστάθη, ἀνατιναχθεὶς ὡς ὑπὸ ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος.

Ἐνώπιόν του, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, ἐξηπλοῦτο ἐθνοφρουρὸς μὲ τὴν κεφαλὴν ὑπτίαν ἐπὶ τῶν ξηρῶν φύλλων. Ἡ μορφή του ἀρχὰ ὡς τὸ χῶμα, τὰ χεῖλη του ἡμιάνοικτα ὑπὸ τὸν ζαυθὸν του μύστακα ἦσαν βυσινοχρόα, αἷμα ἀφθονον ἐξήρχετο τοῦ στόματός του, βάφον ἐρυθρὰν τὴν προσφάτως ἐξυρισμένην πιχρόνα. Ἦτο ἀξιωματικὸς καὶ ἐξετάσας αὐτὸν προσεκτικώτερον, ὁ Πέτρος ἀνεγνώρισε τὸν λοχαγὸν ὅστις πρὸ ἡμισείας ὥρας εἶχε δάση τὴν διαταγὴν τῆς εἰσελάσεως εἰς τὸ δάσος.

Ἦχε τὴν αὐτὴν εὐγενῆ φυσιογνωμίαν, τὸν αὐτὸν ἐστριμμένον λεπτὸν μύστακα· καὶ ἔβλεπεν αὐτὰς ἐκείνας τὰς χειροδόφρους χεῖρας, αἰτινες πρὸ ὀλίγου τὸν εἶχον τοσοῦτον ἐξερῆσι· ἐπὶ τοῦ στήθους, τὸ ὕψωμα τοῦ ἐπενδύτου βιαίως ἀποσπασθὲν καὶ ὡς νὰ εἶχε κατακοπῆ ἀπεκάλυπτε τὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα ἐσχισμένα καὶ αἱματόφυρτα. Προδήλως ἐνῷ ὠδευεν ἐν τῷ δάσει τεμάχιον ὀβιδῶν πλῆξαν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν ἀνέτρεψεν ἐκ τοῦ ἐπιπέδου, τοῦ ἵππου φυγόντος. Ὁ Πέτρος Μανσῶ ἐγονυπέτησε, καὶ διὰ μέσου τῆς αἱματοστοκτικῆς στολῆς, ἔψαυε τὸ στήθος διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἡ καρδία ἐπάλλετο εἰσεῖτι· ἀλλ' ἦτο πλέον νεκρός. Ἐνῷ ἀπέσυρε ταχέως τὴν χεῖρά του, ἠγγισεν ἄλυσιν, ἐξ ἧς ἀνήρτητο μετάλλιον· ἔσχε τὴν περιέργειαν νὰ ἀνεγείρῃ τὸ χρυσοῦν πῶμα καὶ εἶδεν ἐγγεκλημένην ἐν αὐτῷ μεθ' ἐνὸς βοστρύχου μικρὰν φωτογραφίαν, ἀπεικονίζουσαν λεπτοφῶζ κεφαλὴν νεκρᾶς γυναικὸς μειδιώσεως.

«Θὰ ἴναι ἡ εἰκὼν τῆς μνηστῆς του,» διανοήθη ὁ Πέτρος, ἐπαναθέτων προσεκτικῶς τὸ μετάλλιον ὑπὸ τὴν ἐσχισμένην στολήν.

Ἐμείνε σύννοος πρὸ τοῦ νεκροῦ, τοῦ πρὸ ὀλίγου πλήρους ζωῆς, καὶ ἤδη ψυχροῦ πτώματος. Ἦτο ὁ πρῶτος νεκρὸς τὸν ὅποιον ἔβλεπε κατὰ πρόσωπον, καὶ τὸν παρετήρει μετ' αἰσθηματικῆς οἰκτου καὶ αἰσχύου. Ἀπέθανεν ἐκτελών τὸ καθήκον του, διανοεῖτο, καὶ ὅμως ἦτο νεώτερος σοῦ, καὶ εἶχε πλείονας δεσμούς πρὸς τὴν ζωὴν ἀπὸ σέ, ἀφ' οὗ ὑπάρχει που γυνὴ ἀγαπῶσα αὐτὸν, καὶ ἀναμνηνοῦσα τὴν στιγμήν ταύτην ἐν ἀγωνίᾳ νὰ μάθῃ τί κάμνει. . . . Καὶ σὺ τὸν ὅποιον οὔτε σύζυγος, οὔτε ἄλλοι στενοὶ συγγενεῖς ἀναμνηνοῦσι, σὺ ὅστις μόνον μνηστὴν σου ἔχεις πεινχρὰν φιλοσοφίαν φοβεῖσαι τὸν θάνατον! . . . Ἐφυγες πρὸ τῆς πρώτης τοῦ κινδύνου ἐπαφῆς; . . . εἰσὶ λοιπὸν ἄνανδρος, ἐλευνός καὶ οὐδὲν πλέον; . . . » Ἡγέρθη, ἤσπασε τὸ ὄπλον του καὶ ἔλαβε τὴν ἀντίθετον ὁδόν. Μετὰ εἴκοσι βήματα, εὐρέθη πρὸ τενάγους, ἐν ᾧ ἐκυρτοῦντο κάλαμοι ἀπεξηραμένοι, καὶ ἀνανεκλῶντο ἀποτροπαίως οἱ διάτρητοι τοῖχοι φυλακείου, καὶ τὰ ἀνευ ὀφθαλμῶν παραθυροφύλλα. Ἀπέναντι τοῦ τενάγους διμοιρία στρατιωτῶν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἀνέμενε προσηλαττομένη ὀπισθεν πυκνῆς συστάδος πευκῶν, τὴν στιγμήν νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὰ πῦρ ἄμ.α ἰδόντες τὸν ἐθνοφρουρὸν, μὲ τὴν πρασίην του χλαῖναν, κατεπτοημένον καὶ παραζαλισμένον, οἱ στρατιῶται ἀνεκάγχασαν θορυβωδῶς. Ὁ Πέτρος Μανσῶ ἐγένετο καταπόρφορος ἐξ αἰσχύνης. «Εἶναι ἀληθῆς, ἐσκέφθη, ἡ ὄψις μου εἶναι ὄψις ἀνάνδρου.»

Καὶ ἐπειδὴ ὁ ὑπολοχαγὸς διετάζε τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὀπλίτας νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὸ ὕψωμα ἐπλησίασε καὶ ἐζήτησε τὴν ἀδειαν ὅπως ἐνωθῆ μετὰ τῆς διμοιρίας. Δὲν ἦτο πλέον δειλός, ὑπόκωφος λύσσα τοῦ ἐθέρμαινε τὸ αἷμα, καὶ ἀνήλθε γενναίως μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῆς διμοιρίας ἐκείνης μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄροπεδίου, ἐνθα πληθὺς ἀκροβολιστῶν ἀνεπτύσσετο, νέφος δὲ καπνοῦ ἐκάλυπτεν αὐτοὺς εἰς μεγάλην ἐκτασιν. Ὁ Πέτρος ἐγέμισε τὸ ὄπλον του, καὶ γονυπετῆς ὀπισθεν δένδρων ἤρχισε τὴν φορὰν ταύτην νὰ ἐκπληροῖ εὐσυνειδήτως τὸ καθήκον του, χωρὶς νὰ ἐπιηρεάζηται ἀπὸ τὴν πίπτουσαν περίε του βροχὴν σφαιρῶν. Ἐγέμιζε καὶ ἐπυροβόλει ἀκαταπαύστως χωρὶς νὰ καταβληθῆ ὑπὸ τὸ κόπον· αἴφνης ἠσθάνθη κτύπημα εἰς τὸν δεξιὸν ὄμον, θελήσας δὲ νὰ ἐπανεγείρῃ τὸ ὄπλον του, ἠναγκάσθη ὑπὸ ὄξυτάτου πόνου νὰ καταβιβάσῃ αὐτὸ βιαίως.

«Σὺ μὲ τὸν πράσινον μανδύαν, ἐπληγώθης; ἠρώτησέ τις λοχίας πυροβολῶν παρ' αὐτῷ.

— Μοῦ φαίνεται, ἐπιθύριεν ὁ Πέτρος.

— Τότε λοιπὸν, δὲν εἶναι πλέον ἡ δουλειά σου

έδω, κατέβα κάτω, 'ς τὸ φυλακείον, ἐκεῖ θὰ εὐ-
ρης νοσοκόμους νὰ σὲ περιποιηθοῦν. »

Ἡ γέροντι, προσεπάθησε νὰ βαδίσῃ, ἀλλὰ κα-
τεβλήθη ἐξ ἀδυναμίας. Εἰς στρατιώτης τότε τὸν
ὑπεστήριξε καὶ κρατῶν αὐτὸν τὸν ἐδοῦθησε νὰ
κατέλθῃ τὴν δασύδην κατωφέρειαν, τὴν ὁποίαν
ἡ ἀμφιλύκη ἤδη ἐπλήρου πενθίμου σκιᾶς. Πλη-
σιον τοῦ φυλακείου συνήντησαν ὕψτως νοσοκόμους
μετὰ φορείου κενοῦ.

« Ἐμεῖα μέσα, εἶπεν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν. Θὰ σὲ
περιποιηθῶσιν εἰς τὴν ἐπαυλιν.

— Περιμείνατε, ἀπήντησεν ὁ Πέτρος, ἐνδυ-
μηθεὶς ἀφνης τὸν λοχαγόν, καὶ καταβληθεὶς ἐξ
οἴκου, διότι ἐφοβήθη ὅτι ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἐγκα-
ταλειπόμενος ἐν τῷ δάσει, θὰ ἦναι ἔρμαιον τῶν
παρακολουθούντων τοὺς στρατοὺς ἱεροσουλῶν νυ-
κτοκλόπων. Ὀλίγον παρέκει εἶναι ἕνας ἀξιωμα-
τικὸς πληρωμένος πᾶρετέ τον καὶ αὐτὸν μαζί. »

Συνήνεσαν ἐκεῖνοι προθύμως καὶ ὁδηγηθέντες
ὑπὸ τοῦ Πέτρου εὗρον τὸ σῶμα τοῦ λοχαγοῦ, τὸ
ἔθεσαν πλησίον αὐτοῦ ἐν τῷ φορείῳ, εἶτα δὲ βρα-
δέως κατῆλθον εἰς τὴν πεδιάδα, βαδίζοντας ἐν
τῷ σκότει ὑπὸ τᾶς ἀναλαμπᾶς τῶν ἀπομειμα-
κρυσμένων πυρῶν τῶν καταυλιζομένων στρατιω-
τῶν, φωτιζόμενοι ἐνίοτε καὶ ὑπὸ τῶν πυρίνων
τροχιῶν τῶν γερμανικῶν ὀβιδίων.

Ἡ ἐπαυλὶς Φουλιεζ ἔβριθε τραυματιῶν. Ἀνὰ
πᾶσαν στιγμὴν ἐκόμιζον διὰ τῶν φορείων. Ἐν
τῷ μαγειρείῳ μεταποιηθέντι εἰς χειρουργικὸν ἐρ-
γαστήριον, πληθὺς στρατιωτῶν ἦσαν κατακε-
κλιμένοι ἐπὶ στρωμνῶν ἐξ ἀχύρου. Πανταχόθεν
ἤκούοντο πτοναχαὶ ἀγωνιώντων, καὶ ἀραὶ πα-
σχόντων. Φῶτα διστακροῦντο ἐν τῇ πνιγρᾷ
ἀτμοσφαιρᾷ, τῇ κεκορημένῃ φανικοῦ ἄξιος καὶ
αἰθέρος· χειρουργοὶ καὶ νοσοκόμοι προσήρχοντο
εἰς τὰς κλῖνας τῶν τραυματιῶν, ἐξετάζοντες τα-
χέως ἕκαστον πάσχοντα καὶ τὰς πρώτας περι-
ποιήσεις παρέχοντες.

Ὁ Πέτρος Μανσῶ ἐταποθετήθη παρὰ τὸ πλευ-
ρὸν τοῦ λοχαγοῦ τῶν ἐπιτελῶν. « Τί ἔγεις εἰς τὸν
ὄμιον; ἠρώτησεν ὁ ἀνθυπίατρος τὸν Πέτρον· ὡς
ἴδωμεν. »

Ταῦτοχρόνως ἐκοψεν ἐπιδειξίως τὴν γλαϊναν,
εἶτα τὰ ἐσιώρρυχα καὶ ἀπογυμνώσας τὸν ὄμιον ἐ-
ξήτασε τὴν πληγὴν.

« Ἡ σφάιρα δὲν ἤγγισε τὸ κόκκαλον, θμεινεν
εἰς τὸ κρέας. . . νὰ τὴν! . . . δὲν εἶναι τίποτε, ἐ-
πανελάθειν, ἀρίων τὸν Πέτρον εἰς τὰς περιποιή-
σεις τοῦ νοσοκόμου· δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον
καὶ εἰς τὸν γείτονά σου. . . Ὡ ποῦ νὰ πάρῃ ἡ
ὀργή! Αὐτὰ τὰ κτήνη αἱ νοσοκόμοι ἤρρισαν νὰ
μᾶς φέρουν καὶ νεκροὺς! ὡς τὸν ὑπάγον εἰς τὸ ἀ-
νατομείον.

— Συγγνώμην, ἐψήθυρισεν ὁ Πέτρος ἀσθενῶς,
ἐπινοήσας ἀθῶον ψεῦδος, εἶναι συγγενῆς μου, καὶ
δὲν ἠθέλησα νὰ τὸν ἀφήσω ἐκεῖ πέραν, ἐπεθύ-

μον ν' ἀποδοθῇ ὁ νεκρὸς του εἰς τὴν οἰκογένει-
άν του.

— Ἄ! ἀνεφώνησεν ἄλλοπρονῶν ἡ χειρουργός.
Καλά, ἀφήσατέ του τὸν νεκρὸν τον· ὡς τὸν βα-
λου μὰζὶ εἰς τὸ φορείον τῶν νοσοκόμων. Ἄς ἴ-
δωμεν τώρα κένενα ἄλλον! »

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ

Ἡ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ ΚΑΙ Ἡ ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 170]

Ὁ λόγος οὗτος ἐναντιοῦται πρὸς τὸ κοινῆ
ὁμολογούμενον, ὅτι τὰ φαντάσματα ὑπ' ἐκει-
νων μόνον παρατηροῦνται καὶ κατανοοῦνται, ὁ-
τινες ἔχουσιν εὐαίσθητος περὶ αὐτά. Ἡ σπάνις
τῶν φαντασμάτων τούτων σήμερον, ἥτις εἶνε
ἐπακολούθημα τῆς διακεχυμένης παιδείας, ἐξη-
γεῖται ὑπὸ τινων διὰ τοῦ ἀναποδείκτου λόγου,
ὅτι οἱ πρό ἡμῶν χρόνοι ἦσαν ἐπιτηδεότεροι
πρὸς παρατήρησιν τῶν πνευμάτων καὶ ὅτι τὸ ἐν
τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει μαγεῖόν ἠλαττώθη! Εἶνε
ἀδιήγητα ἀληθῶς ὅσα διατείνονται σήμερον αἱ
καλούμενοι κρουσιδαίμονες, οἱ ποιοῦντες τὰ πνεύ-
ματα νὰ κροτώσι καὶ νὰ γράφουσιν, ὑπερβάλλον-
τες κατὰ τὴν θαυμασιότητα πάντα τὰ μέχρι
τούδε ἱστορούμενα. Ἡ περὶ τὴν ἔρευναν ταύτην
διατριβὴ εἶνε κινδυνώδης εἰς τοὺς μὴ πιστεύον-
τας, ὅτι τὰ τοιαῦτα φαινόμενα εἶνε ἡ μωρὰ
δεισιδαιμονία ἢ τεχνάσματα μαγγανευτῶν, καὶ
εἰς τοὺς ζητούντας ἐπιστημονικὴν ἐξήγησιν τοι-
ούτων φαντασιῶν καὶ πανουργημάτων. Μάτην
συγγραφεῖς τινες ζητοῦσι νὰ ἐρημνεύσωσι διὰ τῆς
φυσιολογίας τὰ δεισιδαιμονικὰ ταῦτα δόγματα.
Οὕτω κατὰ τὴν γνώμην τινὸς ἡ καλούμενη αἰ-
σθησις τῆς ἀκεραιότητος, τουτέστιν ἡ ἰδέα τοῦ
ἡκρωτηριασμένου τοῦ νομίζοντος τὸ σῶμα αὐτοῦ
ἔστιον καὶ ἀλώβητον, εἶνε τεκμήριον, ὅτι ὁ ἄν-
θρωπος πλὴν τοῦ ἀδρού σώματος ἔχει καὶ ἄλλο
λεπτότερον τούτου, ὅπερ ὁ συγγραφεὺς ὀνομάζει
εἰδωλον, δι' οὗ ἡ τεινῶς δύναται νὰ περιοδύῃ
καὶ νὰ ἐνεργῇ πόρρωθεν! Ἄλλ' ἡ αἰσθησις αὐτῆ
ὡς γνωστὴν, ἔχει τὴν ἔδραν αὐτῆς ἐν τῷ ἐγκε-
φάλῳ, ἐξ οὗ δὲν δύναται ν' ἀποσπασθῇ. Καὶ ἡ
ἐπομένη διήγησις μαρτυρεῖ τὴν ἕκραν εὐπιστίαν
τῶν νέων τούτων ἐκστατικῶν συγγραφέων. Ὁ
ἐπιάλτης, τουτέστιν ἡ ἐν ὕψω δὺσπνοια, ἥτις
προξενεῖ τὸ ὄνειρον, ἐπιβάλλεται ἡμῶν βαρῦ
τὸ ἄχθος εἶνε δαφιλῆς πηγὴ δεισιδαιμονιῶν.
Κατὰ τὴν πίστιν τοῦ λαοῦ, ὁ ἐπιάλτης συλλαμ-
βάνεται, ἂν τις ἐμφράξῃ ἀφ' ἐσπέρας τὰς ὀπᾶς
τῶν κλειθρῶν τῆς θύρας. Πολλάκις οὗτος λαμ-
βάνει μορφήν γυναικὸς καὶ ταλαιπωρεῖ τοὺς ἄν-
θρώπους ὡς πνιγαλίαν. Ὁ Δάουερ διηγεῖται,

ὅτι δούλος μονῆς ταλαιπωρούμενος ὑπὸ ἐπιάλτου
συνέλαθεν αὐτὸν ἔχοντα σχῆμα νυκτερίδος· κλει-
σας αὐτὸν ἐν τινὶ θήκῃ εὗρε τῇ πρωῒ μοναχὴν
τινα νεκρὴν ἐπὶ τῆς κλίνης· ὅτε δὲ ἀπέλυσε τὴν
νυκτερίδα, αὕτη ἀπέπηε εἰς τὸ κελλίον τῆς
μοναχῆς, ἥτις εὐθὺς ἀνεβίωσεν! Ἡ ἀναβίωσις
τῆς μοναχῆς εἶνε ψεῦδος· πάντα δὲ τὰ ἄλλα
ἐνδέχεται νὰ εἶνε ἀληθῆ. Τοιοῦτοι μῦθοι τῆς
δημιώδους ποιήσεως ὑπολαμβάνονται ὡς διηγή-
σεις ἀληθινῶν συμβάντων! Ἄλλος δὲ τις συγ-
γραφεὺς προάγει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε πιστεῖται,
ὅτι ἀρκεῖ ἡ βουλήσις μόνη νὰ μεταγίγῃ τὸν
ἐνώματον ἄνθρωπον εἰς ἄλλον τόπον! Οὕτω δι-
ηγεῖται, ὅτι μαγεύονται, ἥτις ἴστατο παρὰ
τῇ ἐστία τοῦ μαγειρείου καὶ ὠρέγεται περιπαθε-
στατα χαιρεφύλλων καὶ κρομμύων, ἐθεάθη ἀληθῶς
τῇ αὐτῇ στιγμῇ ἐν τῷ κήπῳ, ἐν ᾧ δὲν εἶχεν
ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ μαγειρείου! Πόσαι πανοῦργοι
γυναῖκες ἠπάτησαν τοὺς ἄνδρας αὐτῶν, πόσοι
δὲ κακοῦργοι ὑπὸ τὴν σκέπη τῆς δεισιδαιμο-
νίας ἐκάλυψαν τὰς νυκτερινὰς αὐτῶν περιπλ-
νήσεις! Πάντα ὅσα ἱστοροῦνται περὶ τῶν ψυχῶν
τῶν τεθνεώτων εἶνε ὡσαύτως κενὰ πλάσματα
καὶ μῦθοι. Πολλοὶ ὑπερεμάχησαν τῆς πίστεως
εἰς τὴν ἐμφάνειαν τῶν τεθνεώτων, ἵνα οὕτω ἐμ-
πειδώσωσι τὴν πίστιν εἰς τὴν ἀθανάσιαν· ἀλλ'
ἀπώλετο τοιαύτη πίστις, ἂν δὲν ἐρείθεται ἐπὶ
στερεωτέρου λόγου! Καὶ οἱ Ἀυστραλοὶ πιστεύ-
ουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ περιοδεύουσιν ἐν ὄρφ νυκτός,
τὰ δὲ πρόσωπα τῶν ἐκ τῶν κυμάτων ὑψουμένων
φωκῶν φαίνονται αὐτοῖς ἔχοντα τοὺς χαρακτή-
ρας τῶν ἰδίων αὐτῶν προγόνων! Ἰσχυρότατον
τεκμήριον μυστηριώδους ἐπιμιξίας τῶν πνευμάτων
καὶ θαυμαστῆς πόρρωθεν ἐνεργείας τῆς ἀνθρωπί-
νης ψυχῆς ἐνομιζέτο ἄχρι τῆς χλῆς ὁ ζωϊκὸς μα-
γνητισμός. Ἐπὶ ἡμῖσι αἰῶνας ἰατροὶ καὶ πεπαι-
δευμένοι ἄνδρες ἐπλανήθησαν ὑπὸ τῆς ἐπιστημ-
νικῆς ταύτης δεισιδαιμονίας, διότι ἀντὶ νὰ ἐλέγ-
χωνται καὶ νὰ βεβαιώνται τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος
φαινόμενα, ἐπενοοῦντο θεωρίαι πρὸς ἐρημνεῖαν
αὐτῶν. Ἄλλ' ἐν τούτῳ κυρίως ἤρατο λαμβανέ-
την νίκην ἢ σώφρων περὶ τὴν φύσιν ἔρευνα καὶ
προσῆγαγεν ἀδυσωπήτως εἰς τὸ φῶς τὴν ἀπά-
την καὶ τὴν φενακίαν. Ὁ ἐπικαλούμενος τοὺς
νυκτοβάτας, ἵνα ἀποδείξῃ τὴν ἀνατροπὴν τῶν
συνήθων φυσικῶν νόμων, ἀγνοεῖ τὴν περὶ τῆς
ὑπόθεσις ταύτης κρίσιν τῆς ἐπιστήμης. Οὐδεὶς
τῶν θρυλουμένων λόγων ἀπεδείχθη, οὔτε ἡ διὰ
τοῦ στομάχου ἄρασις, οὔτε ἡ τοῦ ἐνδον σώματος
θέα, οὔτε ἡ διὰ τῶν τοίχων ἐν μακροτάτῳ δια-
στήματι θρασις καὶ ἀκοή, οὔτε ἡ ἐνδόμυχος
συνάφεια τοῦ μαγνητιζομένου καὶ τοῦ ἱατροῦ
αὐτοῦ, οὔτε ἡ ἐν ξέναις γλώσσαις λαλιά, οὔτε
ἡ τῶν μακρῶν εὐρισκομένων ἀσθενῶν θεραπεία!
Ἐγὼ αὐτὸς τῷ 1845 ἐξήλεξα ἀπατάσαν καὶ
φανακίζουσαν ἐν Βόννη τὴν ὑπνοβάτιν Προυδεν-

τίαν, ἥτις περιώδευσεν τὴν Εὐρώπην. Τὸ δὲ βρα-
βεῖον, τὸ ὑπὸ τοῦ Βυρδῶν ἐν Παρισίοις προτεθὲν
ὑπὲρ τῆς ὑπνοβάτιδος ἐκείνης, ἥτις θὰ ἠδύνατο
ν' ἀναγνώσῃ ἐσφραγισμένην τινὰ καὶ περὶ τὸν
στόμαχον τεθειμένην γραφήν, οὐδέποτε ἤρθη καὶ
ἐπετεύχθη. Ὁ Χίμλυ ἐξήλεγε τότε ἐν Χάλλη
περιώνυμόν τινα ἱατρὸν, ὅστις ἦτο τοσοῦτον πε-
πεισμένος περὶ τῆς φιλαληθείας τῆς πρ' αὐτῷ
ὑπνοβάτιδος, ὥστε ἰσχυρίζετο, ὅτι αὕτη ἐγίνω-
σκεν ἐν βαθεῖ ὕπνῳ πάντα τὰ περὶ αὐτὴν συμ-
βάνοντα. Λαβὼν ὁ Χίμλυ ἐπιστολὴν τινα ἀγρα-
φον παρὰ φίλης, ἐν ᾗ ἔγραφεν αὐτὸς τὴν λέξιν
αἰττανιέ, εἶπε διὰ μικρᾶς φωνῆς εἰς τὸν ἱατρὸν,
ὅτι ἡ φίλη του ἐξήτει παίκλιμα τι. Εὐθὺς ὡς
ἀφυνίση ἡ ὑπνοβάτις εἶπεν, ὅτι ἔληεν ἐπιστο-
λὴ τις πρὸς αὐτήν. Ἐρωτηθεῖσα δὲ περὶ τῶν ἐν
αὐτῇ ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ φίλη ἐξήτει παίκλιμα τι.
Ἀποσφραγισθέντος ὅμως τοῦ γράμματος ἀνε-
γνώσθη ἡ λέξις αἰττανιέ, μετ' ὅ ὁ Χίμλυ ἀπήλθε
παραχρήμα. Ὅτε πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐν
Βιέννῃ ὑπνοβάτις τις εἶχεν αἱμορραγίαν ἐκ τῶν
καλουμένων τραυμάτων τοῦ Χριστοῦ, ἅπανα δὲ
ἡ πόλις ἐλάλει περὶ τοῦ θαύματος τούτου, ἱατρός
τις ἄριστος, ὀνόματι Τσίερμα, λαβὼν μικροσκοπίον
καὶ ἐπισκεφθεὶς τὴν πάσχουσαν ἐξήτασε τὸ αἶμα
καὶ ἀπέδειξεν, ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο ἀνθρώπου,
ἀλλὰ πτηνοῦ· γενομένης δ' ἐρεύνης εὐρέθη ἐν τῇ
στιβάδι περιστέρα προσφάτως ἐσφραγισμένη, ἣν
ἐκείνη ἐπορίζετο πάντοτε ἵνα ἐπιτηδεύσῃ διη-
νεκῶς τὸ ἀπατηλὸν αὐτῆς ἔργον. Ἐπαρχοῦσιν
ἀληθῶς παράδοξα φαινόμενα ἐν τῇ ὑπνοβάτιᾳ,
εἶον ἡ νυκτοβατία, ὅτε καθεῖται μὲν ἡ ψυχὴ,
κινεῖ δὲ τὸ σῶμα κατὰ τὴν φορὰν τῶν ὀνειρῶν,
ἢ ἡ παντελής ἀναισθησία μερῶν τινων τοῦ σώ-
ματος, ἥς ἐνεκα ὁ Κλοκέ ἠδυνήθη ν' ἀποκόψῃ
ποτὲ τὸν πόδα μαγνητισθέντος τινὸς ἀνωδύνου,
ἂν καὶ διελέγετο πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν τομήν.
Ἐὰ αὐτὰ ὅμως φαινόμενα συμβαίνουσι καὶ ἐν
τοῖς νυρικοῖς νοσήμασι χωρὶς ν' ἀντιβαίνωσι
πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ἡ δ' ἐκστασις,
ἥτις νομίζεται ὑψηλοτέρα τις κατάστασις τῆς
ψυχῆς, οὐδὲν λόγου ἄξιον ἐγέννησεν, ἂν καὶ αἱ
πανδαεῖς δῆθεν ἐκστατικαὶ γυναῖκες ἐστωμύ-
λευσαν καὶ ἐσπερμολόγησαν πλείστα ὅσα περὶ
αὐτῆς. Περὶ πάντων τούτων Ἄγγλος τις συγ-
γραφεὺς γράφει πού εὐστόχως τάδε· «Τὰ κρού-
οντα πνεύματα καὶ οἱ ὀξυβλέπται (Hellseher)
ἀντὶ νὰ ἐξηγητήσωσιν ἡμῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀπέ-
θανέ τις πρὸ πενήτηκοντα ἐτῶν, θὰ ἦτο προτιμώ-
τερον νὰ εἴπωσιν ἡμῖν πᾶς ὅσα ἔχρη τὸ δεῖνα
πράγμα μετὰ τρεῖς μῆνας. Ἄντι δὲ νὰ δεικνύ-
ωσιν ἡμῖν τὸν Δάντην θὰ ἦτο ἀξιολογώτερον νὰ
δείξωσι τὸν Ἴππον, ὅστις μέλλει νὰ νικήσῃ ἐν
ταῖς ἐπερχομέναις ἵπποδρομίαις, καὶ ἀντὶ νὰ συν-
δέωσιν ἡμᾶς πρὸς τὴν Οὐασινγκτῶνα θὰ ἦτο
προτιμώτερον νὰ εἴπωσι τί συμβαίνει νῦν ἐν τῷ

Περσικῶ κάλπῳ καὶ ἐν Καντώνῃ. Ὁ ἀτμός, ὁ μαγνήτης, ὁ ἠλεκτρισμός ἐγένοντο εὐθὺς χρήσιμα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Εἶθε ἡ μετακινουσα τὰς τραπέζας δύναμις νὰ εἰναι τοῦλάχιστον μύλον τινὰ καφέ! Ἀληθῶς πάντα τὰ περὶ φασμάτων καὶ πνευμάτων ιστορούμενα εἶνε ἀντικρὺς μογθηρὰ ὄνειροπολήματα καὶ μυθοπλαστικά.

Ἀναθεωρήσωμεν πάλιν τὰ περὶ τῶν μαγισσῶν πιστευόμενα. Φρίττομεν ἀληθῶς ἀναλογιζόμενοι τὴν ἀνθρωπίνην πλάνην, ἧς ἕνεκα πολλὰ θύματα ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας παρεδόθησαν εἰς σκληρὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Ἀνεσκευάσθη ἡ γνώμη τῶν ἰσχυρισθέντων, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς πλάνης ταύτης ὑπάρχει ἐν τῇ γερμανικῇ ἀρχαϊότητι. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τὴν εὐθύνην τῆς μεγάλης αὐτῆς διαδόσεως ὑπέχει ὁ χριστιανικὸς μεσαιῶν. Ἡ εἰς τὰς μαγίσσας πίστις ἐκλήθη ἡ φονικὴ κρίσις τῆς ἀρχαίας δεισιδαιμονίας, ἧτις ἐδέησε νὰ περιέλθῃ εἰς φανερόν πόλεμον πρὸς τοὺς εὐφρονούντας λαοὺς ὅπως καταβληθῇ διὰ παντός καταντήσασα τελευταίον εἰς τὴν ἐσχάτην παράνοιαν. Πρῶτος ὁ ἰατρός Βεῖρος ἀγανακτῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα διὰ τὰ γινόμενα ἐκήρυξεν, ὅτι ἐπέλλοντο ἐν καπνῷ εἰς τὸν Ἄδην δύστηνα γυναῖκα, ὧν ἡ κεφαλὴ ἦτο βεβλαμμένη. Οὗτος ἐπίστευε μὲν εἰς μάγους, ἀλλὰ διεκρίνεν αὐτοὺς ὡς καὶ τοὺς φαρμακεῖς ἀπὸ τῶν μαγισσῶν καὶ ἔκρινεν ἐκείνους μόνον ἀξιους θανάτου. Ὁ Βεῖρος ἐνόμιζε τὰ μαγικὰ φάρμακα ναρκωτικά καὶ πρῶτον παρανοίας· ἐπίστευε μὲν, ὅτι πολλὰ τῶν μαγισσῶν ἦσαν δαιμονιόπληκτοι, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ δὲν συνήπτον σύμφασιν πρὸς τὸν διάβολον, ὑφ' οὗ ἠπατώοντο μόνον καὶ ἐτυφλοῦντο! Ὡς κτερε τὴν χύσιν τοῦ ἀθώου αἵματος καὶ ἐπικαλεῖτο τὰς Γραφὰς ἵνα ἀποδείξῃ αὐτὴν πεπλανημένην, διότι καὶ ὁ Μωϋσῆς, ἰσχυρίζοντο οἱ ἀντιλέγοντες, παρήγγελλε νὰ θανατώνται οἱ γόητες. Καὶ ἡ νομικὴ σχολὴ ἐν Ἐιδελβέργῃ ἀπεφάνθη, ὅτι ἡ μαγία ἦτο ἐγκλημα δεινότερον τῆς πτώσεως τῶν ἀγγέλων καὶ τοῦ προσαποτορικοῦ ἁμαρτήματος. Πλὴν τοῦ Βεῖρου ἄξιος μνείας εἶνε καὶ ὁ Ἰησοῦίτης Φρειδερίκος Σπέε, ὅστις ἐλευκάνθη, ὡς ἔλεγεν, ἕνεκα τῶν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν πυρὰν ἀπαγομένων μαγισσῶν καὶ ἠμολόγει, ὅτι ὡς πνευματικὸς οὐδεμίαν τῶν δυστυχῶν τούτων εὔρε κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν ἔνοχον τοῦ προσαποτομένου αὐταῖς ἁμαρτήματος. Οὗτος ὅμως κατακρίνει μόνον τὰς φονικὰς δίκας τῶν ἀθῶων δὲν τολμᾷ ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν μαγείαν, ἀποφαίνεται δὲ, ὅτι κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ παρατήρησιν καὶ γνώμην ὑπάρχουσι ἀληθῶς ἐν τῷ κόσμῳ μάγοι τινὲς καὶ φαρμακεῖς, ὅπερ μόνον οἱ κούφοι καὶ οἱ παντάπασιν ἀνόητοι δύνανται ν' ἐρρηθῶσι! Τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ (Cautio criminalis) ἐξεδόθη ἀνωνύμως τῷ 1631, ὅτε αἱ δίκαι τῶν μαγισσῶν ἦσαν ἐν μεγίστῃ ἀκμῇ. Ἐντὸς ἑνδεκα

εἰτὼν τότε ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς Ἑλβετικῆς Βασιλείας ἐκάθησαν ἑξακόσαιοι μάγισσαι, ἐν δὲ τῷ τοῦ Βυρζβούργου ἀπέθικον ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἑνεακόσαιοι. Ἡ ἐν Γερμανίᾳ τελευταία μάγισσα ἐκάθη τῷ 1782 ἐν Βυρζβούργῳ, ἡ ἐν Ἰσπανίᾳ τῷ 1781, ἡ δ' ἐν Ἑλβετίᾳ ἀπεκεφαλίσθη τῷ 1782, αἱ δὲ δύο τελευταῖαι ἐν Πολωνίᾳ ἐκαρτομήθησαν τῷ 1793, τῷ δὲ 1860 ἐκάθη ἡ τελευταία ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ Μεξικῶ. Τινὲς τῶν μαγισσῶν, ὡς εἰκάζομεν, ἦσαν φρενοβλαθεῖς, πάσχουσαι ὑπὸ τῆς λιαν διὰδεδομένης καὶ μεταδοτικῆς φρενοπληξίας, ἧτις ἐνεποίησε φόβον εἰς ἅπαν τὸ θῆλυ γένος. Ἡ ὁμοίότης τῶν διὰ βρασάνων ἐκβιαζομένων ἐξομολογήσεων δὲν ἀποδεικνύει ποσῶς τὴν ἀληθειαν αὐτῶν· τούναντιον, αὕτη εἶνε μαρτύριον τοῦ ψεύδους. Τινὲς ἐνδέχεται νὰ εὐρίσκοντο ἐν καταστάσει ὁμοίᾳ πρὸς τὴν ἐκστασιν ἐν τῇ ὑπνοβατίᾳ· ἄλλων αἱ ὁμολογίαι ἦσαν διὰ βρασάνων ἐκβιασμένα. Πολλὰ τούτων, ἁμαρτωλαὶ καὶ κακούργοι, μετεχειρίζοντο ὡς πρόφασιν τὴν ἐπικρατούσαν δεισιδαιμονίαν ἵνα διαπράττωσι τὰ ἀνόσια αὐτῶν ἔργα ὑποδύμενοι τὸν διάβολον. Τελευταίον δὲ τὰ μαγικὰ αὐτῶν φάρμακα περιεῖχον ἴσως τοιαύτας ὕλας, αἵτινες προξέουν ἐν τῷ ἔγκεφάλῳ παραφροσύνας.

Ἐάν τις ἀποβλέψῃ εἰς τὰ κατὰ τῶν μαγισσῶν δρασθέντα θὰ εὕρῃ διάφορα παράδοξα πράγματα ἅτινα μόνον ἡ νῦν φυσικὴ ἐπιστήμη δύναται νὰ ἐξηγήσῃ. Τῆς βρασάνου προηγείτο συνήθως ἡ διὰ πυρὸς δοκιμασία. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὴν θάνατον τινος ἡ ἰδέα αὕτη, ἐὰν δὲν εἶχε παρατηρήσει, ὅτι τὸ πῦρ δὲν καίει πάντοτε; Ἐμάθομεν διὰ τῆς καλλίστης ἀνακαλύψεως τοῦ Βουτινιῖ (Boutigny), ὅτι ὁ ἐκπεπρωμένος σιδήρος δὲν καίει τὴν ψαύουσαν αὐτὸν χεῖρα καὶ ὅτι μάλιστα δύναται τις νὰ βαπτίσῃ τὴν χεῖρα εἰς τετηγμένον μέταλλον. Ἡ ἐπαφὴ τοῦ διαπύρου σιδήρου ἦτο καὶ ἐν Ἰνδίᾳ καὶ ἐν Ἀφρικῇ εἶδος θείας κρίσεως. Ἡ δὲ διὰ τοῦ ὕδατος δοκιμασία ἦτο μετὰ ταῦτα τεκμήριον τοῦ ἐγκλήματος, ἐὰν ἡ μάγισσα δὲν κατεδέυτο ἀλλ' ἐκολυμβᾷ ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Ἀλλὰ τὸ ἔμφυχον ἀνθρώπινον σῶμα εἶνε εἰδικῶς ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος καὶ κολυμβᾷ ἐν ἡρέμῳ στάσει ἐὰν ἡ μὲν κεφαλὴ ἵσταται ὑπὲρ τὸ ὕδωρ, αἱ δὲ χεῖρες δὲν συνάπτονται ὑπεράνω αὐτῆς, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς πνιγομένους. Διὰ τοῦτο κολυμβῶσιν εὐκόλως πάντα τὰ ζῷα, ὧν ἡ κεφαλὴ ἵσταται μετέωρος. Ὅσοι δὲ παχύτεροι εἶνε ὁ ἀνθρώπος, τοσούτω εὐκολώτερον κολυμβᾷ, δι' οὗ αἱ παχέαι μάγισσαι ἐκινδύνουν τὸν μέγιστον κίνδυνον. Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ὡς γνωστόν, οὐδέποτε στερεῖται βάρους· οὐχ ἦττον μάγισσά τις καταδικάσθη ποτὲ ἐν τῇ γερμανικῇ πόλει Οὐλμῃ ὡς ἔχουσα δῆθεν βάρους πέντε γραμμαρίων μόνον! Ἄν ἡ διὰ τῆς βελόνης δοκιμασία, ὡς συνέβαινε κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἀ-

πέδειξέ ποτε τὴν ἀναισθησίαν μέρους τινὸς τοῦ σώματος, τοῦτο δὲν εἶνε παράδοξον, διότι ἡ ἀναισθησία εἶνε ἐπακολούθημα βλάβης τῆς σπονδυλικῆς στήλης· ἐὰν δ' ἐν τῇ διὰ τῶν δακρύων δοκιμασίᾳ ὁ βασανιζόμενος δὲν ἐδάκρυε, τοῦτο εἶνε εὐεξήγητον, διότι ἡ φυσιολογία διδάσκει, ὅτι ἡ ἐκκρίσις τῶν δακρύων ἐξήρηται ἐκ τοῦ συστήματος τῶν νεύρων, ὅπερ ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι δύναται εὐκόλως νὰ πάθῃ. Ὅτε τελευταίον διεπράσσοντο κατὰ τῶν καθειργμένων αἱ ἀλγεινότηται τῶν βασάνων ἵνα ἐμποδίζωνται τοῦ ὕπνου ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας, οὗτοι περιήρχοντο εἰς τοιαύτην ἀθλιότητα, ὥστε ὁ θάνατος ἐφαινότο αὐτοῖς ὡς ἀπολύτρωσις· διὰ τοῦτο ἠμολόγουν πάντα ὅσα ἤθελον καὶ ἠνάγκαζον αὐτοὺς οἱ βασανίζοντες.

Ἡ περὶ τῶν μαγισσῶν μωρὰ πίστις φαίνεται ἡμῖν τοσούτω μᾶλλον δεινὴ, ὅση μᾶλλον εἶνε εἰσὶ ἐναυλος, καὶ εἶνε ἐν ταύτῳ αἰσχρὸν τεκμήριον ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκυψεν εἰς αὐτὴν, ἐὰν καὶ ἦτο ἀπὸ πολλοῦ τεθραμμένη ἐν ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστήμαις. Πρέπει ὅμως ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων νὰ συναγάγωμεν τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ὅτι ὅσον καὶ ἂν ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἐρευναν τῆς ἀληθείας πᾶσα ἐπιστήμη, μόνον ἡ διατριβουσα περὶ τὴν φύσιν δύναται νὰ ὀνομασθῇ φῶς, οὕτινος αἱ ἡλιαὶ καὶ θερμαντικαὶ ἀκτίνες διαλύουσι τὰ ψυχρὰ νέφη τὰ ἐπὶ ἀμέτρητον μῆκος χρόνου περισκιάσαντα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν καὶ περιβαλόντα τὸν βίον πολλῶν ἀνθρώπων δι' ἀνίας καὶ ἀπογνώσεως, ὅτι δὲ ὡσαύτως εἶνε οἰονεὶ ὄπλον ὄξυ καὶ εὐθυβόλον προοδοποιῶν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὰ πρόσω ἀνὰ μέσον τῶν προλήψεων καὶ τῆς δεισιδαιμονίας, τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ ψεύδους!

(Κατὰ τὸν Ἐριαν Σαφράουζεν.)

Ὁ δικάσιμος ἑλληνιστὴς Ἐρρίκος Στέφανος (γεννηθεὶς τῷ 1528, ἀποθανὼν τῷ 1598) ὁ συγγραφεὺς τῶν γνωστότατων ἰθυσσῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ πέντας σχεδὸν τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς ἐνδοῦς, ἔγραψε καὶ συλλογὴν εὐτραπέλων διηγηματίων, ἅτινα παρενέβαλεν ἐν τῇ Ἀπολογία τοῦ Ἡρακλέου ἢ Βισχυαγῆ εἰς πραγματείας περὶ τῆς συμφωνίας τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων θαυμασίων ἀκουσμάτων. Τὰ πλεῖστα τῶν διηγηματίων τούτων σκοπὸν ἔχουσι τὴν διακομώδησιν τοῦ κλήρου τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὗ ἦτο πολέμιος, ὡς πάντες οἱ διαμαρτυρούμενοι τὸ πρῶτον πνευματικὸν αὐτῷ ἐπιφανέες λόγιοι. Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης ἐλήφθη καὶ τὸ κατωτέρω ἐν μεταφράσει δημοσιευόμενον.

Σ. Τ. Δ.

Ο ΠΑΤΕΡ ΚΡΕΜΥΔΙΟΣ

Μοναχὸς τις τοῦ μοναστικοῦ τάγματος τοῦ ἀγίου Ἀντωνίου, ὀνόματι πᾶτερ Κρεμύδιος, εἶχε συνήθειαν νὰ μεταβαίνει ἀπᾶξ τοῦ ἔτους εἰς χωρίον τι πλῆσιον τῆς Φλωρεντίας, καλούμενον Κεράτλο, ὅπως συνᾶξῃ ἐλέη. Συνέβη λοιπὸν ποτε νὰ ὑπάγῃ μίαν Κυριακὴν τὴν πρῶταν εἰς τὴν ἐκ-

κλησίαν τοῦ χωρίου, ὅπου ἦσαν συνηθροισμένοι διὰ ν' ἀκούσωσι τὴν λειτουργίαν ὅχι μόνον οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς περὶξ ἀγρούς· ὅτε δὲ ἔκρινε κατάλληλον τὸν καιρὸν ἀνέβη εἰς τὸν ἄμβωνα καὶ ἐξεφώνησε τὸ ἐπόμενον κήρυγμα.

«Κύριοι καὶ κυριαί, ἐπνευσάσατε καθὲς χρόνον τῆς θεανθρώπου ἐνσαρκίσεως νὰ δίδετε εἰς τοὺς πτωχοὺς τοῦ βαρύνου καὶ ἀθέντου μας ἀγίου Ἀντωνίου (βοήθειά μας) μέρος ἀπὸ τὰ γεννήματα σας, ἄλλος πολὺ, ἄλλος ὀλίγον, ὁ καθένας κατὰ τὴν δυνάμιν του καὶ κατὰ τὴν εὐλαβείαν του· καὶ ἡ χάρις του πάλιν φροντίζει καὶ φυλάττει ἀπὸ κάθε κακίαν τὸ βόθρα σας, τὰ γαιδοῦρια σας, τοὺς χοίρους καὶ τὰ πρόβατά σας· καὶ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ἔχετε τὴν καλὴν συνήθειαν (καὶ μάλιστα ὅσοι εἰσθε γραμμένοι μοναδρμηταὶ εἰς τὰ κατὰστικα τοῦ μοναστηρίου μας, διὰ νὰ μνημονεύωνται τὰ ὀνόματά σας) νὰ πληρώνετε καὶ ἐν μικρὸν ποσὸν μίαν μόνον φορὰν τὸν χρόνον. Διὰ νὰ συνᾶξω λοιπὸν αὐτὰ ἤλλα καὶ ἐγὼ ἐδῶ, σταλμένος ἀπὸ τὴν πανοσιότητά του, τὸν ἡγούμενόν μας. Δι' αὐτὸ καὶ σεῖς, τηράξετε καλὰ νὰ συναχθῆτε ὅσοι τὸ ἀπομεινήμερον (ὅταν θὰ ἀκούσετε νὰ σημάνουν οἱ καμπάναι) εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκεῖ καθὼς εἶναι ἡ συνήθεια, θὰ κηρύξω τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ ὁ σὰς δώσω νὰ ἀσπασθῆτε τὸν σταυρόν. Καὶ περιπλῆον (ἐπειδὴ καὶ εἰζεύρω πῶς ἔχετε πολλὴν εὐλάβειαν πρὸς τὸν βαρύνον καὶ ἀθέντην μας τὸν ἅγιον Ἀντώνιον), θὰ σὰς κάμω τὴν χάριν νὰ σὰς φέρω νὰ προσκυνήσατε ἕνα ἅγιον λείψανον, τοῦ ἔχω φέρῃ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν ἅγιον Τάφον· αὐτὸ τὸ ἅγιον λείψανον εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ πτερὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, (μεγάλου τοῦ ἡ χάρις), τοῦ ἔπεσεν εἰς τὸ δαμάτιον τῆς παρθένου Μαρίας, τὴν ἡμέραν ποῦ ὑπέβη νὰ τῆς κάμῃ τὸν Ἐὐαγγελισμόν.»

Ταῦτα εἰπὼν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ διὰ ν' ἀκούσῃ τὴν συνέλειαν τῆς λειτουργίας. Ἀλλὰ μετὰ τῶν ἀκροατῶν εὐρέθησαν καὶ δύο ἀστῆεις, οἱ ὅποιοι συνεφώνησαν νὰ παύσωσιν ἐν παιγνίδιον τοῦ ἀγαθοῦ κολογήρου μετὰ τὸ πτερὸν ἐκεῖνο τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ. Παρεφύλαξιν λοιπὸν, καὶ ἅμα ἐπέτυχον κατάλληλον εὐκαιρίαν ἔτρεξαν καὶ ἠρεύνησαν τὰ πράγματά του· εὗρον δὲ μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ μίαν θήκην περιτετυλιγμένην με λεπτότατον μεταξωτὸν ὕφασμα, καὶ ἐντὸς ταύτης ἐν πτερὸν ἀπὸ τὴν οὐραν ψιττακοῦ, τὸ ὅποιον ἐκείνος εἰδείκνυεν ὡς πτερὸν τοῦ ἀρχαγγέλου, πείθων ἄνευ δυσκολίας τοὺς ἀκροατάς, οἱ ὅποιοι οὕτε ἀρχαγγέλου οὕτε ψιττακοῦ πτερὸν εἶχον ἰδῆ ποτέ, οὐδὲ εἶχον ἀκούσῃ μάλιστα οἱ πλεῖστοι νὰ γίνεταί ποτε λόγος περὶ τοιούτων πραγμάτων. Οἱ δύο σύντροφοι λαβόντες τὸ πτερὸν, ὅπως μὴ ἀφήσωσι κενὴν τὴν θήκην τὴν ἐγέμισαν με ἀνθρακας.

Ὁ πᾶτερ Κρεμύδιος, ἀφ' οὗ ἔφαγε καλὰ, ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα, τὴν ὁποίαν εἶχε προσδιορίσῃ, διέταξε τὸν ὑπηρέτην του νὰ φέρῃ τὰ πράγματα του εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ σημάνῃ τοὺς κωδωνὰς διὰ νὰ συναθροισθῶσιν οἱ χωρικοί. Ὅτε δὲ συναθροίσθησαν ἤρχισε τὴν ἑμιλίαν του, ἐν ἣ εἶπε πολλὰ καὶ διάφορα περὶ τοῦ ἁγίου λειψάνου· εἰς τὸ τέλος δὲ ὅτε ἐπρόκειτο νὰ τὸ δείξῃ, ἔκαμε πρῶτον μετὰ πολλῆς εὐλαθείας τὸν σταυρὸν του· ἔπειτα διέταξε νὰ ἀνάψωσι δύο λαμπάδας, ἐξέτύλιξε μετὰ προσοχῆς τὸ μεταξωτὸν περικαλυμμα τῆς θήκης, καὶ ἀφ' οὗ ἀπήγγειλε δέησιν πρὸς τὸν ἀρχάγγελον καὶ ἐπεκλήθη τὴν βοήθειαν τοῦ πτεροῦ του, ἤνοιξε τὴν θήκην. Ἰδὼν δὲ τίνος τεχνάσματος ἐγένετο θῆμα, χωρὶς νὰ ἐρυθριάσῃ καὶ χωρὶς νὰ ταραχθῇ κατ' ἐλάχιστον, ὕψωσε τὸ πρόσωπον καὶ ἀνέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀνακράζων:

— Διέγας εἰ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου!

Ἐπειτα δὲ κλείσας τὴν θήκην καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν λαόν, εἶπε.

— Κύριοι καὶ κυρίαι, πρέπει νὰ εἰξεύρετε, ὅτι ὅτε ἀκόμη ἤμην μικρὸς με ἐστειλεν ὁ ἡγούμενός μου εἰς τοὺς τόπους ἐκεῖνους, ὅπου ἔγαινε ὁ ἥλιος καὶ μοῦ ἔδωκε παραγγελίαν κτλ. κτλ.

Καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, ὠμίλησε διὰ μακρῶν περὶ τοῦ προσκυνήματός του εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ ἀνέφερε πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅτι ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων τῷ ἔδειξε πολλὰ ἄγια λείψανα, οἷον: ἓνα ἄρμον τοῦ δακτύλου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀκέραιον καὶ ὑγιᾶ ὡς νὰ μὴ ἦτο κομμένος, καὶ τὴν μύτην τοῦ Σαραφείμ, τὸ ὁποῖον ἐπαφῆν εἰς τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον καὶ ἐν ὀνόχιον Χερουβείμ, καὶ μίαν πλευράν τοῦ θεανθρώπου Λόγου καὶ τὸ φουστάνιον τῆς Ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὀλίγας ἀκτίνας τοῦ ἀστέρος, τὸν ὁποῖον εἶδον οἱ τρεῖς μάγοι ἐξ ἀνατολῶν καὶ μίαν φιάλην περιέχουσαν τὸν ἰδρώτα, τὸν ὁποῖον ἔχυσεν ὁ Ἅγιος Μιχαήλ, ὅτε ἐπάλαυε μετὰ τὸν Διάβολον. Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἅγια λείψανα, τὰ ὁποῖα ὁ ἐν λόγῳ Πατριάρχης τῷ ἔδειξε. Ἄλλα ὅμως δὲν περιωρίσθη νὰ τὰ δείξῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐχάρισεν εἰς αὐτόν· καὶ ταῦτα ἦσαν ἐν ὀνόχιον τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὀλίγος ἤχος τῶν κωδωνῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, καὶ τὸ πτερόν τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ μετὰ μίαν τῶν ἐμβάδων τοῦ Ἁγίου Γεράρδου τοῦ Γραμβίλ· καὶ πλὴν τούτων ὀλίγους ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν πυρᾶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐψήθη ὁ μεγαλομάρτυς Ἅγιος Λαυρέντιος. Ἀφ' οὗ δὲ ἀφηγήθη ταῦτα προσέθηκα:

— Αὐτὰ τὰ ἅγια καὶ πανσεβάσμια λείψανα τὰ ἔφερα πάντοτε μετὰ πολλῆν εὐλάβειαν μαζί μου. Ὅμως ὁ ἡγούμενός μου δὲν συγκατατέθη νὰ μοῦ δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ τὰ δείχνω εἰς τοὺς χρι-

στιανούς, ὅσοι ἤθελον νὰ τὰ προσκυνήσουν, προτῷ νὰ ἀποδειχθῇ πῶς ἦσαν τὰ ἴδια καὶ δὲν ἦσαν ἀλλαγμένα. Ἄλλὰ τῶρα, πού με μερικὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα ἔκαμαν, καὶ μετὰ τὰ γράμματα ποῦ ἔλαβον ἀπὸ τὸν πατριάρχην, ἐβεβαιώθη, μοῦ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ τὰ δείχνω· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐμπιστεύομαι εἰς κένενα ἄλλον τὰ σῶρα πάντα μαζί μου. Πῖναι ὅμως ἀλήθεια, πῶς ἀπὸ φόβου μὴ γαλάσῃ τὸ πτερόν τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τὸ ἔβαλα εἰς μίαν θήκην· καὶ τὰ κάρβουνα ποῦ ἔψησαν τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον, τὰ ἔβαλα εἰς μίαν ἄλλην θήκην· καὶ αἱ δύο θῆκαι ὁμοιάζουν τόσον πολὺ, ὥστε καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος κἀμμιὰ φορὰ γελοιοῦμαι καὶ παίρνω τὴν μίαν γιὰ τὴν ἄλλην, ὡς κλή ὥρα μοῦ συνέβη καὶ σήμερον. Ἐνόμισα πῶς ἔφερα τὴν θήκην ποῦ ἔχει τὸ πτερόν, καὶ ἔφερα τὴν ἄλλην ποῦ ἔχει τὰ κάρβουνα. Ἄλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ γείνη αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ, καὶ πῶς ὁ Θεός μου ἔβαλεν εἰς τὸ χέρι τὴν θήκην μετὰ τὰ κάρβουνα. Διότι τῶρα ἐνθυμῶμαι, πῶς ὕστερα ἀπὸ δύο ἡμέρας εἶναι ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου.

Τὰ μετὰ ταῦτα παραλείπονται ὡς εὐνόητα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σινιτικὰ ἀναγνώσματα. Πλὴν τῶν ἱερῶν καὶ ἱλαστικῶν βιβλίων αὐτῶν, ἔχουσιν οἱ Σῖται καὶ πλείστα ἄλλα ἱστορικά, φιλοσοφικά, καὶ πολιτικά, διηγήματα, μισοστρημάτα καὶ ποιητικῆς ὕλης συγγράματα. Ἄλλ' εἰ καὶ πρὸ πολλῶν αἰώνων εἶχον πλουσιωτάτην γραμματελογίαν, ὅμως δὲν ὑπάρχει καθ' ἅπαν τὸ Οὐράνιον κράτος βιβλιοθήκη προσετὴ εἰς τοὺς πολλούς, καὶ μόνον εἰς τοὺς δημοσίους λειτουργούς εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ μελετήσιν ἐν ταῖς δημοσίαις βιβλιοθήκαις. Πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης πένητες λόγοι διδάσκουσι δι' ἀναγνωσμάτων καὶ ὁμιλιῶν τὸν λαόν τὴν σινικήν ἱστορίαν καὶ ἐρημνεύουσι τὰ ἔργα τῶν ἐθνικῶν φιλοσόφων. Οἱ λόγοι οὗτοι καλοῦνται Κόγκ-κὺ διαμένουσι συνήθως ἐν ταῖς στοαῖς τῶν ναῶν καὶ ἐκεῖ διδάσκουσι. Οἱ ἄχροι καὶ πληρόνους δικαιοῦμα εἰσέρου· ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ ἱμνημ τοῦ εἰσιτηρίου εἶνε εὐτελέστατον καὶ δὲν ἐπαρκεῖ εἰς συντήρησιν τῶν παλαιῶν λόγων, οὕτως ζητεῖται νὰ αὐξήτωσι τὰς εἰσπράξεις διὰ τῆς πωλήσεως ὁπωρῶν καὶ σιγάρων. Ἡ τράπεζα, παρὰ τὴν ἐσπέρην ἐστάμενοι διδάσκουσι, εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ τοιαύτων ὀψωνίων, ἕκαστος δὲ τῶν ἀκροατῶν, ἐσάκις τῷ ἔλθῃ ἢ ἔρξῃ, προσέρχεται ἀθορόβως εἰς τὴν τράπεζαν καὶ καταθέτων τὸ ἀντίτιμον λαμβάνει ὅ τι ἐπιθυμεῖ ἐκ τῶν ἐκτιθεμένων καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν θέσιν του, ὅπως φάγη τὴν ὀπώραν ἢ καπύλῃ τὸ σιγάρον.

Πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου. Λέγει πῶς ἔκλεψες διότι ἀπένας. Ἄλλ' ὅποιος κρινᾷ δὲν κλέπτει ὁλόκληρον βόδι, διὰ νὰ τὸ φάγῃ.

Κάτηγοροῦμενος. Ἐκείνη τὴ στιγμή, κύριε πρόεδρε, δὲν εἶχα τὸ μαχαίρι μαζί μου, διὰ νὰ κόψω κἀνὲν κομμάτι δι' αὐτὸ ἀναγκάσθηκα καὶ τὸ πῆρα ὀλάκαρο.